

לקוטי תורה • פרשת האזינו • מאמר 3

בעז"ה

האזינו השמים

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/haazinu/3](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/haazinu/3)

1 בעז"ה [בעזרת השם]

בעזרת ה'.

2 האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי. הנה התורה נמשלה למטר ולטל כמ"ש

"האזינו, השמים, ואדבר; ותשמע הארץ את דברי פי. לימודי יטפטפו כגשם, אמרתי תזרום כטל." והנה התורה נמשלה לגשם ולטל, כמו שכתוב,

כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים כו' כן יהיה דברי אשר יצא מפי כו'

"כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים" וכו', "כן יהיה דברי אשר יצא מפי" וכו'.

וכן נמשלה לטל כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **טל תורה וארז"ל** [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] **מטל** השמים זה מקרא כו' (במדרש רבה פ' תולדות פס"ו).

וכן היא נמשלה לטל, כפי שאמרו חז"ל: "טל תורה"; ועוד אמרו חז"ל: "מטל השמים" — זו מקרא וכו' (במדרש רבה, פרשת תולדות, פרק ס"ו).

והנה מטר הוא ממטה למעלה כמ"ש ואד יעלה מן הארץ והשקה כו' וטל הוא מלמעלה למטה וענין האזינו השמים ותשמע הארץ הוא

והנה הגשם הוא מלמטה למעלה, כמו שכתוב: "ואד יעלה מן הארץ והשקה" וכו'; והטל הוא מלמעלה למטה. והעניין שב"האזינו השמים ותשמע הארץ" הוא

כי יש ב' מיני נשמות א' אותן שהם בעלי תורה שתורתם אומנתם. והב' בעלי עסקים שעוסקים במצות וגמילות חסדים.

שיש שני סוגי נשמות. הסוג הראשון הוא בעלי תורה, שהתורה היא עיסוקם העיקרי. והסוג השני הוא אנשי עסקים, העוסקים במצוות ובגמילות חסדים.

כי על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח [גמילות חסדים] והנה עבודה שהוא מצות קרבנות אין לנו משחרב בהמ"ק [בית המקדש]

שהרי "על שלושה דברים העולם עומד: על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים". והנה העבודה, שהיא מצוות הקרבנות, אינה בידינו מאז שנחרב בית המקדש,

ולא נשאר לנו כ"א תורה וגמ"ח [וגמילות חסדים] ובעלי תורה נקרא שמים ע"ש [על שם] התורה שהתורה היא מן השמים והארץ היא בחי' בעלי מצות העוסקים בקיום המצות מעשיות בפועל ממש

ולא נותרו לנו אלא התורה וגמילות החסדים. ובעלי התורה נקראים "שמים" על שם התורה, שכן התורה היא מן השמים; והארץ היא בחינת בעלי המצוות, העוסקים בקיום המצוות המעשיות בפועל ממש.

(ועמ"ש בד"ה השמים כסאי והארץ הדום רגלי ועמ"ש מענין ב' בחי' נשמות ע"פ מי יתנך כאח לי כו' אמצאך בחוץ כו')

(ועיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "השמים כסאי והארץ הדום רגלי"; וכן במה שכתוב בעניין שתי בחינות הנשמות, על הפסוק "מי יתנך כאח ליי" וכו', "אמצאך בחוץ" וכו').

וכשם שבשמים וארץ גשמיים כתיב בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ שמים קדמו לארץ וכתיב ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים ארץ קדמה כו'

וכשם שביחס לשמים ולארץ הגשמיים נאמר: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" — השמים קדמו לארץ; ונאמר: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים" — הארץ קדמה וכו';

כך גם בתורה ומצוות מצאנו ראינו שפעמים אמרו ות"ת [ותלמוד תורה] כנגד כולם כו' וכן אמרו ע"פ כל חפצים לא ישוו בה כל מצותיה של תורה אינן כדאי נגד הלכה א' מן התורה.

כך גם בתורה ובמצוות מצאנו וראינו שלפעמים אמרו: "ותלמוד תורה כנגד כולם" וכו'; וכן אמרו על הפסוק "כל חפצים לא ישוו בה": "כל מצותיה של תורה אינן כדאיות כנגד הלכה אחת מן התורה".

3 ופעמים אמרו תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים וכן אמרו רז"ל [רכותינו זכרונם לברכה] גדול התלמוד במה שמביא לידי מעשה דוקא.

ולעתים אמרו: "תכלית החכמה היא תשובה ומעשים טובים"; וכן אמרו חז"ל ש"גדול התלמוד" דווקא משום "שהוא מביא לידי מעשה".

ושניהם אמת כי יש בחי' ומעלה יתירה בתורה מה שאינה במצות ומ"מ יש ג"כ מעלה יתירה במצות מה שאינה בתורה וכנודע ומבואר במ"א.

ושניהם אמת: יש בתורה מעלה מיוחדת ויתרה שאינה במצוות, ואף על פי כן יש גם במצוות מעלה מיוחדת ויתרה שאינה בתורה, כידוע וכמבואר במקום אחר.

4

והנה על בחי' התורה של ב' מיני נשמות הנ"ל הנקרא שמים וארץ הוא אומר יערוף כמטר לקחי כו'

והנה, על בחינת התורה של שני מיני הנשמות שנזכרו לעיל, הנקראות "שמים" ו"ארץ", הוא אומר: "יערוף כמטר לקחי" וכו'.

והענין דכמו שענין המטר ופעולתו הוא שיורד ומלחלח את הארץ ומכשיר אותה שתוכל להוציא צמחה כמ"ש והרוה את הארץ והולידה

והענין הוא שכמו שפעולת הגשם היא שהוא יורד, מרוה את הארץ ומכשיר אותה להוציא את צמחה, כמו שכתוב: "והרוה את הארץ והולידה"

והצמיחה ועיקר הצמיחה הוא מכח הצומח שיש בארץ שיוכל להצמיח כל צמחה וע"י הגרעין הנזרע מעוררים אותו להצמיח כדוגמתו בתוספת ריבוי מחדש

ו"הצמיחה"; ועיקר הצמיחה בא מכוח הצומח שבארץ, שבכוחו להצמיח כל צמח, ועל ידי הגרעין שנזרע מעוררים אותו להצמיח צמח מאותו המין, בתוספת ובגידול חדש;

אלא שא"א לעוררו שיתגלה לפעול פעולתו אם לא ע"י חרישה מתחלה דמרפי ארעא ואח"כ צריך למטר ללחלח את הארץ ואז הולידה והצמיחה.

אלא שאי אפשר לעורר אותו כך שיתגלה ויפעל את פעולתו אלא באמצעות חרישה תחילה, המרפה את האדמה; ואחר כך דרוש גשם שירוה את הארץ, ואז היא "מולידה ומצמיחה".

5

וככל המשל זה יש ג"כ בנפש האדם ובחי' עסק התורה הוא בחי' המטר שצ"ל אחר בחי' החרישה ואז פועל

כל המשל הזה מתקיים גם בנפש האדם. בחינת העיסוק בתורה היא בחינת המטר, שצריך לבוא לאחר בחינת החרישה; ואז הוא פועל

להצמיח ישועות מקרב הנפש וז"ש [וזהו שכתוב] כן יהי' [יהיה] דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כ"א עשה את אשר חפצתי כו' ונתן זרע לזרע כו'

להצמיח ישועות מתוך הנפש. וזהו [פירוש] הכתוב: "כן יהיה דברי אשר יצא מפי, לא ישוב אלי ריקם, כי אם עשה את אשר חפצתי" וכו', "ונתן זרע לזרע" וכו'.

והענין דהנה כאו"א [כל אחד ואחד] מישראל אומר נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו' ואתה משמרה בקרבי כו'

והענין הוא, שהרי כל אחד ואחד מישראל אומר: "נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה" וכו', "ואתה משמרה בקרבי" וכו'.

והנה מי הוא האומר בי ובקרבי שלא שייך לומר זה על הגוף כי אין בו אומר ודברים אלא זו היא נפש החיונית והשכלית המדברת כו'

ומי הוא האומר "בי" ו"בקרבי"? אין לומר זאת על הגוף, שהרי אין בו דיבור ומילים. אלא זו הנפש החיונית והשכלית, המדברת וכו',

ואומרת נשמה שנתת בי היינו על בחי נפש האלקית שהיא חלק אלוה ממעל וטהורה היא ואח"כ בראתה יש מאין כו'

והיא אומרת "נשמה שנתת בי", כלומר, על בחינת נפש האלקית, שהיא "חלק אלוה ממעל" ו"טהורה היא"; ואחר כך "בראתה" יש מאין וכו',

עד שנפחת בי שמתלבשת ממש בתוך נפש השכלית והוא כענין בחי זרע הנזרע בארץ גשמיות שאז דוקא תוציא צמחה

עד "שנפחת בי", והיא מתלבשת ממש בתוך הנפש השכלית. וזה כענין בחינת זרע הנזרע בארץ גשמית, שרק אז הוא מצמיח את צמיחתו,

משום שבארץ דוקא הוא שיש כח הצומח להצמיח בתוספת עילוי כך הוא בחי ירידת הנפש אלקי אור זרוע להתלבש בתוך הנפש הבהמית אף שהיא גשמיות

משום שדווקא בארץ יש כוח הצומח להצמיח בתוספת עילוי. כך היא בחינת ירידת הנפש האלקית, "אור זרוע", להתלבש בתוך הנפש הבהמית, אף שהיא גשמית;

כי בה הוא שיש כח הצומח להצמיח ישועות בתוספת רב על הזרע הזרוע בה וז"ש [וזהו שכתוב] וזרעתי את בית ישראל כו' וזרעתי לי בארץ כו'

כי דווקא בה יש כוח הצומח להצמיח ישועות בתוספת מרובה על הזרע הזרוע בה. וזהו [פירוש] הכתוב: "וזרעתי את בית ישראל" וכו', "וזרעתי לי בארץ" וכו'.

דוקא היינו בנפש הבהמית שעליה נאמר ורוח הבהמה היורדת היא למטה בארץ (בקהלת סס"י [סוף סימן ג'])
(ועמ"ש מזה בד"ה ששים המה מלכות בפ"י אור זרוע לצדיק ובפ"י תמתי)

דווקא [בארץ], כלומר בנפש הבהמית, שעליה נאמר: "רוח הבהמה היורדת היא למטה בארץ" (קהלת, סוף פרק ג').
(וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "ששים המה מלכות", בביאור "אור זרוע לצדיק" ובביאור "תמתי").

ולכן הנה גם כל המצות נשפלו למטה וניתנו בשביל הנפש הבהמית דוקא כי כולם הם מעשיות רק מעט מהם

ולכן גם כל המצוות ירדו למטה וניתנו דווקא בשביל הנפש הבהמית, שכן כולן מעשיות; רק מעט מהן

כמו אמונה וידיעת הבורא הם רק לנפש האלקית בלבד ואף גם זאת הם נוגעים גם בנפש הבהמית
כגון אמונה וידיעת הבורא, שייכות לנפש האלקית בלבד; ואף גם הן נוגעות גם לנפש הבהמית.

שהרי על הנפש האלקית לא שייך לי' [לשון] ציווי ואזהרה שבעודה בג"ע [בגן עדן] היתה מאמנת ויודעת
ממילא ולמה זה ירדה בגוף לדעת ולהאמין אז אם לא בשביל הנפש הבהמית

שהרי לשון ציווי ואזהרה אינה שייכת בנפש האלקית, שכן בהיותה בגן עדן האמינה וידעה ממילא. ואם כן, מדוע
ירדה לגוף כדי לדעת ולהאמין, אם לא בשביל הנפש הבהמית,

דהיינו שתהא מקיימתן בהתלבשותה בנפש הבהמית ואז דוקא הם נק' מצות וגדול המצווה ועושה כו'
וכ"ש [וכל שכן] וק"ו [וקל וחומר] שאר כל המצות שכולם אינם שייכים כלל להנפש אלקי בעודה למעלה

כלומר, כדי שתקיים אותן כשהיא מלוכשת בנפש הבהמית; ורק אז הן נקראות מצוות, ו"גדול המצווה ועושה" כו'.
וכל שכן וקל וחומר בנוגע לשאר המצוות, שאינן שייכות כלל לנפש האלקית כל עוד היא למעלה,

אלא בהתלבשותה בגוף ונפש הבהמית דוקא שהנפש הבהמית היא המקיימת אותן וכמו קרבנות פאות
ובכורים תרומות ומעשרות כו' וכן חשן ואפוד וכיוצא

אלא דווקא כשהיא מלוכשת בגוף ובנפש הבהמית, שכן הנפש הבהמית היא שמקיימת אותן: כגון קרבנות, פאות,
ביכורים, תרומות ומעשרות כו', וכן החושן והאפוד וכיוצא בזה.

וגם מצות תלמוד תורה שעיקר המצוה היא בדבור פה ועקימת שפתי' [שפתי'ן] הוי מעשה כו' ואפי'
[ואפילו] אוי"ר [אהבה ויראה] דבכוונה תליא מילתא ולא בעובדא

וגם מצוות תלמוד תורה, שעיקר קיומה הוא בדיבור הפה, ו"עקימת שפתיים הוי מעשה" כו'. ואפילו אהבה ויראה,
שהדבר תלוי בכוונה ולא במעשה,

הנה אהבה היא בלב ששם יסוד האש וצמאון האהבה ונולד מן הדם שבלב שמתהווה מברורי מאכלים גשמיים דוקא שמתבררים באצטומכא ונהפכים לדם בכבד

האהבה היא בלב, שבו יסוד האש וצימאון האהבה; והיא נולדת מן הדם שבלב, המתהווה מן החלק המזוקק שבמאכלים גשמיים דווקא, המתבררים בקיבה והופכים לדם בכבד;

והוא שולח הדמים ללב ובהם עיקר משכן נפש הבהמית וגם פחד ה' עיקרו בלב אע"ג [אף על גב] דיראה שריא במוחא

והוא שולח את הדם אל הלב, ושם נמצא עיקר משכנה של הנפש הבהמית. גם יראת ה' מצויה בעיקר בלב, אף על פי ש"היראה שורה במוח":

הנה אית יראה ואית יראה כו' וראשית היראה במוח ומסיימת בלב כו' הרי שכמעט כל התרי"ג מצות ניתנו ונשפלו בנפש הבהמית דוקא והטעם כי

יש יראה ויש יראה וכו', וראשית היראה במוח, והיא מסתיימת בלב וכו'. נמצא שכמעט כל תרי"ג המצוות ניתנו והורדו דווקא אל הנפש הבהמית. והטעם לכך הוא ש

הנה המצוות נק' ג"כ בשם זרע כמ"ש זרע צדקות וכתוב אשריכם זורעי על כל מים והזריעה היא בקרקע דוקא ששם הוא יש כח הצומח והיינו בחי' נפש הבהמית שבה הוא יש הכח להצמיח ישועות.

המצוות נקראות גם בשם "זרע", כמו שכתוב: "זרע צדקות", וכן כתוב: "אשריכם הזורעים על כל מים". הזריעה נעשית דווקא בקרקע, שבה מצוי כוח הצמיחה; וזוהי בחינת הנפש הבהמית, שבה מצוי הכוח להצמיח ישועות.

[ועמ"ש בד"ה הבאים ישרש יעקב דשלם נתבאר שכנס"י [שכנסת ישראל] נק' ארץ חפץ והמצות נזרעו בארץ זו דייקא ע"ש באריכות ואין זה סותר למש"כ [למה שכתוב] דמ"מ זריעה זו היא דוקא בהיות הנפש אלקית מלובשת בנפש הבהמית.

[ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל "הבאים ישרש יעקב", שבו מוסבר שכנסת ישראל נקראת "ארץ חפץ", ושהמצוות נזרעו דווקא בארץ זו; עיין שם בהרחבה. ואין הדבר סותר את מה שכתוב כאן, שכן זריעה זו נעשית דווקא כאשר הנפש האלקית מלובשת בנפש הבהמית.]

6 ועמ"ש בד"ה ויהי בשלח פרעה כו' ע"ש ובד"ה זכור את יום השבת לקדשו כו' זכור ושמור בדבור אחד כו'

ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "ויהי בשלח פרעה" וכו'; ראו שם, וכן במאמר המתחיל "זכור את יום השבת לקדשו" וכו', [על] "זכור ושמור בדיבור אחד" וכו';

ע"ש מענינים אלון] והטעם הוא משום שהנפש הבהמית בשרשה ומקורה היא יותר נעלית מהנפש אלקית וע"כ הוא שיש בה הכח הזה להצמיח כו'

ראו שם בענינים אלה. [והטעם הוא שנפש הבהמית, בשורשה ובמקורה, נעלית יותר מנפש האלקית; ולכן יש בה הכוח הזה להצמיח וכו'.

כי הנפש הבהמית נלקחה מבחי' שמרי אופנים שבמרכבה שבאופנים נאמר ג"כ והנה אופן אחד בארץ כדלקמן

כי נפש הבהמית נלקחה מבחינת שמרי האופנים שבמרכבה; ועל האופנים נאמר גם "והנה אופן אחד בארץ", כפי שיוסבר להלן.

והנה כמו שבשרפים יש פני ארי' [אריה] ופני שור כך גם באופנים כתיב על ארבעת רבעיהם וכתוב וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב כו' וזהו פני השור כדאיתא בגמרא וממנו הוא שנמשכת הנה"ב [הנפש הבהמית] שבישראל:

והנה, כשם שבשרפים יש פני אריה ופני שור, כך גם על האופנים נאמר "על ארבעת רבעיהם", וכן נאמר "וארבעה פנים לאחד: פני האחד פני הכרוב" וכו'; וזהו פני השור, כפי שמוכח בגמרא. וממנו נמשכת נפש הבהמית שבישראל.

7 ב והנה האופנים מתנשאים ברעש גדול לעומת השרפים. כי השרפים אומרים קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות כו'.

2. והנה האופנים מתנשאים ברעש גדול לעומת השרפים. שכן השרפים אומרים: "קדוש, קדוש, קדוש הוי' צבאות" וכו'.

פ"י צבאות הוא ענין אות הוא בצבא שלו דהיינו שכל צבאי צבאות שלמטה אלף אלפים לגדוד אי' ולגדודיו אין מספר כו'

פירוש השם צבאות הוא "אות הוא בצבא שלו": כלומר, כל הצבאות הרבים שלמטה, "אלף אלפים לגדוד אחד, ולגדודיו אין מספר" וכו',

כולם הם מתהווים ומקבלים חיות רק מאות א' וכמ"ש בהבראם בה' בראם והה' הוא אות קלילא דלית ביה ממשא כמבואר באקדמות ופי' אתא קלילא היינו שההבל הלב מתלבש בה הוא מועט יותר מבכל האותיות כי

כולם מתהווים ומקבלים חיות מאות אחת בלבד, כפי שנאמר "בהבראם" — "בה' בראם". והה' היא "אות קלילה שאין בה ממש", כפי שמבואר באקדמות. פירוש "אות קלילה" הוא שהבל הלב המתלבש בה מועט יותר מבכל האותיות [האחרות]. שכן

הנה ה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון בומ"ף מהשפתים גיכ"ק מהחך כו' ואותיות אחה"ע הם קלים יותר מכל האותיות דהיינו שההבל שבהם הוא במיעוט יותר מבשאר האותיות

הרי יש חמישה מוצאות הפה: אחה"ע מן הגרון, בומ"ף מן השפתים, גיכ"ק מן החך וכו'. אותיות אחה"ע קלות יותר מכל האותיות, כלומר ההבל שבהן מועט יותר מבשאר האותיות,

כמו גיכ"ק מהחך יש בהם יותר מבחי' ההבל כו' ואות ה' הוא שההבל בה מועט יותר גם מאותיות אח"ע

ואילו בגיכ"ק מן החך יש יותר מן ההבל וכו'. והאות ה' היא אות שההבל שבה מועט אפילו מזה שבאותיות אחה"ע;

לכן נקראת אתא קלילא פי' שקל לדבר אותה משום דלית בה ממשא דזוטר מאד ההבל שבה.

לכן היא נקראת "אות קלילה": קל לבטא אותה, משום ש"אין בה ממש", שכן ההבל שבה מועט מאוד.

ועד"מ זה יובן למעלה שיש בחי' הבל המתלבש בהאותיות כמ"ש בזהר הרקיע פ' תזריע (דמ"ז ע"ב)

ועל דרך משל זה יובן למעלה, שיש בחינה של הבל המתלבש באותיות, כפי שנכתב בזהר הרקיע, פרשת תזריע (דף מ"ז ע"ב);

ואות ה' נקרא אתא קלילא ומבחי' זו הוא התהוות כל צבאי צבאות העליונים וזהו אות הוא בצבא שלו.

והאות ה' נקראת "אות קלילה", ומבחינה זו מתהווים כל הצבאות העליונים הרבים. וזהו "אות הוא בצבא שלו".

אבל עצמותו ית' הוא קדוש ומובדל כו' וג' פעמים קדוש קדוש הוא כנגד ג' אותיות ראשונות של שם הוי'

אך עצמותו יתברך קדוש ונבדל וכו'. ושלוש פעמים "קדוש" מכוונות כנגד שלוש האותיות הראשונות של שם הוי',

שהם צמצום והתפשטות עד שאח"כ המשכה בבחי' ה' תתאה להיות בה' בראם כו' [ועמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי בת]

שהן צמצום והתפשטות, עד שלאחר מכן נמשכת ההארה אל בחינת ה"א תתאה, כדי ש"בה"א בראם" וכו'. [ועיינו כמה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "רני ושמחי בת".]

וזהו מ"ש אח"כ מלא כל הארץ כבודו פי' שלהיותו קדוש ומובדל בערך לגמרי א"כ שמים וארץ שהם רוחניות וגשמיות שוין לפניו וכנודע שהוא ית' א"ס בג' בחי' עולם שנה נפש בבחי' עולם

וזהו שנאמר אחר כך: "מלא כל הארץ כבודו". פירוש הדבר, מכיוון שהוא קדוש ונבדל לחלוטין, עד שאין לו כל ערך והשוואה אליו, הרי שהשמים והארץ, שהם רוחניות וגשמיות, שווים לפניו. וכידוע, הוא יתברך אין-סופי בשלושת הממדים של עולם, שנה ונפש. בממד העולם:

היינו בחי' התפשטות מדת מלכותו ית' בריבוא רבבות עולמות למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית ובבחי' שנה היינו בבחי' זמן שאתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא ולעוה"ב [ולעולם הבא] כו'

כלומר, התפשטות מידת מלכותו יתברך בריבוא רבבות עולמות, למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית. ובמדד השנה, כלומר בממד הזמן: "אתה הוא עד שלא נברא העולם, ומשנברא, ולעולם הבא" וכו',

כלי גבול ובבחי' נפש היינו בבחי' ההשגות שמשיגים הנשמות אלקותו ית' שיש כמה מיני השגות גבוה מעל גבוה בעילוי אחר עילוי לאין קץ כידוע [ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני ונאווה השני]

כלי גבול. ובמדד הנפש, כלומר בהשגות שבהן הנשמות משיגות את אלקותו יתברך, יש סוגים רבים של השגה, גבוה מעל גבוה, בעלייה אחר עלייה, עד אין קץ, כידוע. [ועיינו כמה שנכתב על כך במאמר השני הפותח במילים "שחורה אני ונאווה".]

ולכן הוא מלא כל הארץ הלזו התחתונה הגשמיות כמו בעולמות עליונים ממש כמ"ש את השמים ואת ולכן הוא ממלא את כל הארץ התחתונה והגשמית הזאת, ממש כמו את העולמות העליונים, כמו שנאמר: "את השמים ואת

הארץ אני מלא אני ממש דוקא דקמ"י [דקמיה] ית' כולא כלא חשיכי ממש שמים וארץ בהשוואה א' שהרי אעפ"כ [אף על פי כן] לית אתר פנוי מיניה".

הארץ אני מלא" — "אני", עצמותי ממש דווקא; שכן לפניו יתברך הכול נחשב לאין ממש, והשמים והארץ שווים לפניו, שהרי בכל זאת "לית אתר פנוי מיניה".

והנה השרפים עומדים ממעל ומשיגים זה כי הם יש להם השגה ודעת גדול לפי שהם בעולם הבריאה אשר שם מתלבש חב"ד [חכמה בינה ודעת] דאצילות.

והנה השרפים "עומדים ממעל" ומשיגים עניין זה, שכן יש להם השגה ודעת גדולות, משום שהם בעולם הבריאה, שבו מתלכשים חכמה, בינה ודעת של אצילות.

אבל האופנים כששומעים קק"ק [קדוש קדוש קדוש] יוצא מהשרפים הם מרעישים בקול רעם ורעש גדול מפני שאין השגתם מכילה זה כי הם בעשייה כמ"ש אופן אחד בארץ

אבל האופנים, כשהם שומעים את "קדוש קדוש קדוש" היוצא מפי השרפים, מרעישים בקול רעם וברעש גדול, משום שהשגתם אינה יכולה להכיל זאת, שכן הם [בעולם] העשייה, ככתוב: "אופן אחד בארץ".

ולכן המדות הם בהם בתגבורת מאד וז"ש [וזהו שכתוב] ביחזקאל קול המולה כקול מחנה והי ינו מ"ש מתנשאים לעומת השרפים שמתנשאים למעלה מהשרפים

ולכן המדות שבהם עזות מאוד; וזהו שכתוב ביחזקאל: "קול המולה כקול מחנה". וזהו שנאמר "מתנשאים לעומת השרפים" — שהם מתנשאים למעלה מן השרפים,

כי התפעלות המדות שבהם הוא יותר מבשרפים כנ"ל והיינו באמת משום ששרשן ממקום נעלה מבחי השרפים וכנודע ג"כ ששרש המדות למעלה מהשכל כו' [כמ"ש מזה בדי"ה

כי התעוררות המדות שבהם גדולה מזו שבשרפים, כנזכר לעיל. ובאמת, הדבר נובע מכך ששורשם ממקום נעלה יותר מבחינת השרפים; וכידוע גם ששורש המדות הוא למעלה מן השכל וכו'. [כמו שנכתב על כך במאמר המתחיל

להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה ובביאור ע"פ שימני כחותם] והוא בחי' ואלה המלכים אשר מלכו לפני מלך מלך לבניי [לבני ישראל] שהם בחי' ז' מלכין קדמאין

"להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה", ובביאור על הפסוק "שימני כחותם". [וזהו בחינת "ואלה המלכים אשר מלכו לפני מלך מלך לבני ישראל", שהם בחינת שבעת המלכים הקדמונים,

שהם ז' מדות עליונות שהם לפני בחי' המוחין הנק' ישראל לי ראש כידוע ל"ח [ליודעי חן] וע"י רעש זה הם נושאות את הכסא וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא בכלל כי

שהם שבע מדות עליונות, הקודמות לבחינת המוחין, הנקראת ישראל — אותיות "לי ראש", כידוע ליודעי ח"ן. ובאמצעות רעש זה הם נושאים את הכסא, וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא נכללת בכך. כי

הנה עולם הבריאה שהוא עולם השרפים נקרא עולם הכסא [עיין] בע"ח [בעץ חיים] שער כסה"כ [כסא הכבוד] ועמ"ש בד"ה זכור דעמלק מענין כסא] פי' כס א'

הנה עולם הבריאה, שהוא עולם השרפים, נקרא עולם הכסא [עיינו בעץ חיים, שער כסא הכבוד; וכן במה שנכתב במאמר המתחיל "זכור את אשר עשה לך עמלק" בעניין הכסא]. פירוש "כס א",

דהיינו שהוא בחי' כיסוי לגבי אלופו של עולם שמעלים ומסתיר עליו והוא בחי' יחודא תתאה

כלומר, זו בחינת כיסוי ביחס לאלופו של עולם, המעלים ומסתיר עליו; והיא בחינת יחודא תתאה,

שהוא בבחי' בריאה שצבא השמים לך משתחוים הרי אף שהם בבחי' ביטול והשתחוי' [והשתחוויה] מ"מ

עכ"פ [על כל פנים] יש מי שבטל כו'

שהוא במדרגת בריאה, שבה "צבא השמים לך משתחוים". לכן, אף שהם כמצב של ביטול והשתחוויה, מכל מקום יש, לכל הפחות, מי שמתבטל וכו'.

כי המלאכים וכל צבא מעלה הן מלובשות בגופות כמו מלאך הגדול סנד"ל [סנדלפון] ת"ק שנה ויש

מלאכים שהם בשליש העולם

כי המלאכים וכל צבא מעלה מלובשים בגופים. לדוגמה, המלאך הגדול סנדלפון, [שגובהו] חמש מאות שנה; ויש מלאכים שגודלם שליש העולם,

דהיינו שליש ת"ק כו' וכמ"ש בהם וגויתו כתרשיש ואם כן הרי יש בחי' מהות ומציאות נפרד מאלקותו

ית'

כלומר, שליש מחמש מאות וכו'; וכפי שנאמר עליהם: "וגויתו כתרשיש". ואם כן, יש כאן מדרגה של מהות ומציאות נפרדת מאלקותו יתברך;

ואף על פי שהוא בטל ומשתחוה מ"מ מהותו ועצמותו הוא בחי' כיסוי והסתר לאלופו של עולם שהוא

בחי' אלקותו ית' כמו שהוא אין עוד מלבדו ממש בבחי' יחוי"ע [יחודא עילאה].

ואף על פי שהיא בטלה ומשתחוה, מכל מקום מהותה ועצמותה הן בבחינת כיסוי והסתר על אלופו של עולם,

כלומר על אלקותו יתברך, כפי שהיא באמת: "אין עוד מלבדו" ממש, בבחינת יחודא עילאה.

9 ולכן בחיי ונחנו מה שם מ"ה [שם מ"ה] הוא במלוי אלפין וע"י רעש גדול של האופנים שמתנשאים מאד נעלה למעלה גם מהשרפים הם נושאות

ולכן, הבחינה של "ונחנו מה" היא שם מ"ה, שערכו 45, במילוי אלפין. באמצעות הרעש הגדול של האופנים, המתנשאים למעלה גבוהה מאוד, אף מעל השרפים, הם נושאים

ומגביהים ג"כ את הכסא שבבחי' בריאה להתעלות למעלה יותר עד שיאיר בהם א"ס ב"ה בגילוי כמו שהוא בבחי' יחו"ע [יחודא עילאה] ולא להיות בבחי' כיסוי והסתר פנים.

וגם מגביהים את הכיסא, שהוא בבחינת בריאה, כדי שיעלה למעלה יותר, עד שאורו של אין סוף, ברוך הוא, יאיר בהם בגלוי כפי שהוא בבחינת יחודא עילאה, ולא יהיו בבחינת כיסוי והסתר פנים.

10 וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא שהוא בחי' התורה שנקראת אדם כמ"ש וזאת תורת האדם וכתוב

זאת התורה אדם כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] שבתורה הם בחי' רמ"ח אברים דמלכא כמו האבר

וגם "דמות כמראה אדם" שעל הכיסא היא בחינת התורה, שנקראת "אדם", כמו שכתוב: "וזאת תורת האדם", וכן כתוב: "זאת התורה אדם". שכן 248 מצוות העשה שבתורה הן בחינת 248 איברי המלך, כשם שהאיבר

הוא כלי להמשכת החיות מהנפש כך המצות הם בחי' רצון העליון שנמשך ומתלבש בכל מעשה המצות כו'

הוא כלי להמשכת החיות מן הנפש, כך המצוות הן בחינת הרצון העליון, שנמשך ומתלבש בכל מעשה של מצווה וכו'.

ושס"ה ל"ת [לא תעשה] הם שס"ה גידים כמשל הגידים שבהם נמשך ומתפשט הדם שהוא עיקר חיות הנפש כי שס"ה ל"ת [לא תעשה] הם גבוהים ויותר נעלים מבחי' מ"ע [מצות עשה] וכנודע ע"פ מ"ש זה שמי

ו-365 מצוות לא תעשה הן 365 הגידים, בדומה לגידים שבהם נמשך ומתפשט הדם, שהוא עיקר חיות הנפש. שכן מצוות לא תעשה גבוהות ונעלות יותר מבחינת מצוות העשה, כידוע על פי הכתוב: "זה שמי

וזה זכרי שמל"ת [שמצות לא תעשה] הם בבחי' שמי עם בחי' י"ה פי' שמי עם י"ה היינו כי שמי הוא בחי' שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם הי' [היה] הוא ושמו כו'

וזה זכרי: מצוות לא תעשה הן בבחינת "שמי" יחד עם בחינת י"ה. פירוש "שמי עם י"ה" הוא ש"שמי" היא הבחינה שעליה אמרו חז"ל: "עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו" וכו',

והוא נמשך ומתגלה בבחי' י"ה ועיין בפרשת תרומה (קס"ה ב') ע"פ סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו כו' והוא נמשך ומתגלה בבחינת י"ה. ועיינו בפרשת תרומה (קס"ה ב') על הפסוק "סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו" וכו'.

אבל מ"ע [מצות עשה] הם בבחי' זכרי עם ו"ה שהם רק בחי' זכר והארה בעלמא ולא שמו ממש ועמ"ש מזה ע"פ אלה פקודי המשכן וכדי להיות א"ס

אבל מצוות העשה הן בבחינת "זכרי" יחד עם ו"ה, שהן רק בחינת זיכרון והארה בלבד, ולא שמו ממש. ועיינו במה שכתוב על כך על הפסוק "אלה פקודי המשכן". וכדי שהאין סוף,

כ"ה דלאו מ כל אינון מדות איהו כלל ממש מתלבש בבחי' התורה שהיא בחי' אדם ברמ"ח אברים כו' הוא ג"כ ע"י רעש גדול של האופנים

ברוך הוא, ש"אינו כלל ממש אחד מכל אותן המידות", יתלבש בפועל בבחינת התורה, שהיא בחינת "אדם" בעל 248 איברים וכו' — גם דבר זה נעשה באמצעות הרעש הגדול של האופנים;

כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח (ועמ"ש מזה בפ' יתרו בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה ובד"ה זכור את יום השבת לקדשו הנזכר לעיל)

כי "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח". (ועיינו במה שכתוב על כך בפרשת יתרו, במאמר המתחיל "ענין האבות הן הן המרכבה", ובמאמר המתחיל "זכור את יום השבת לקדשו", שהוזכר לעיל.)

והכח הזה שבהם הוא מטעם שנת"ל [שנתבאר לעיל] שהוא מפני שבשרשן הם למעלה מבחי' אדם והיינו בחי' ואלה המלכים שלפני מלוך מלך כו'

הכוח הזה שבהם נובע מהטעם שהוסבר לעיל: בשורשם הם למעלה מבחינת "אדם"; זו בחינת "ואלה המלכים" שמלכו לפני שמלך מלך וכו',

שהוא למעלה מבחי' אדם הנ"ל רק שלמטה הם בבחי' השפלה למטה מטה מבחי' אדם כמשל נפילת האבן מראש החומה נופל למטה יותר כו'

שהיא למעלה מבחינת "אדם" שהוזכרה לעיל; אלא שלמטה הם נתונים במצב של שפלות, נמוך הרבה למטה מבחינת "אדם", כמו במשל האבן הנופלת מראש החומה ונופלת למטה יותר וכו'.

אבל כשמתנשאים ומגביהים א"ע [את עצמו] ברעש גדול אזי מעוררים למעלה בשרשן העליון מאד כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח בדוגמתו ולכן הם נושאות ומגביהות את הכסא ודמות כמראה אדם שעליה כני"ל:

אבל כאשר הם מתנשאים ומגביהים את עצמם ברעש גדול, הם מעוררים למעלה בשורשם העליון מאוד, כי "רוח מכיאה רוח וממשיכה רוח" בדוגמתה. לכן הם נושאים ומגביהים את הכיסא ואת "דמות כמראה אדם" שעליו, כפי שהוזכר לעיל.

11 ג והנה האופנים אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו ברוך הוא המשכה מהעלם אל הגילוי כו'.

3. והנה האופנים אומרים: "ברוך כבוד הוי' ממקומו". "ברוך" פירושו המשכה מן ההעלם אל הגילוי וכו'.

כבוד הוי' הוא בחינת ל"ב נתיבות החכמה בגימ' [בגימטריא] כבוד וע"ז אמר ברוך שיהיה נמשך בחי' כבוד ל"ב נתיבות החכמה ממקומו העליון להיות מתגלה בחכמה שלמטה

"כבוד הוי'" הוא בחינת ל"ב נתיבות החכמה, שערך המספרי של המילים "כבוד" הוא 32. ועל כך נאמר "ברוך": שבחינת הכבוד, ל"ב נתיבות החכמה, תימשך ממקומה העליון ותתגלה בחכמה שלמטה.

כי בחי' חכמה שלמטה נק' ג"כ כבוד כי כבוד הוא מלשון לבוש כמו ר' [רבי] יוחנן קארי למאני מכבדותא ובחי' חכמה שלמטה היא בחי' לבוש וכיסוי מסתיר אלקותו ית'

כי גם בחינת החכמה שלמטה נקראת כבוד, מפני ש"כבוד" הוא לשון לבוש, כמו במאמר: "רבי יוחנן היה קורא לבגדיו 'מכבדותי'". ובחינת החכמה שלמטה היא לבוש וכיסוי המסתיר את אלקותו יתברך.

וכמו שאנו רואים בחוש שהבהמה לפי שאין לה חכמה ושכל היא בבחי' ביטול יותר עד שאפילו תינוק יכול למשול עליה משא"כ האדם שאפ"י [שאפילו] תינוק יש בו טבע ההתנשאות להיות רודה ומושל לפי שהוא בעל שכל

כפי שאנו רואים בחוש: בהמה, שאין לה חכמה ושכל, נמצאת במצב של ביטול רב יותר, עד שאפילו ילד קטן יכול לשלוט בה; ואילו באדם, אפילו כשהוא ילד קטן, יש טבע של התנשאות, לרדות ולמשול, משום שהוא בעל שכל.

כי השכל הוא העושה אותו לבחי' יש ודבר לפי שהוא כיסוי לבוש המעלי' ומסתיר את בחי' האין שעיי"ז היה הביטול

שהרי השכל הוא שעושה אותו לבחינת יש ודבר, מפני שהוא כיסוי ולבוש המעלים ומסתיר את בחינת האין, שעל ידה היה בא לידי ביטול.

כי חכמה זו היא מבחי' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] כמ"ש ונפקחו עיניכם והייתם כו' יודעי טוב ורע (וכמ"ש מזה הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] בספר מ"נ [מורה נבוכים] ח"א [חלק א'] פרק ב')

כי חכמה זו היא מבחינת עץ הדעת טוב ורע, ככתוב: "ונפקחו עיניכם והייתם" וכו', "יודעי טוב ורע"; וכך כתב הרמב"ם על כך בספר מורה נבוכים, חלק א, פרק ב.

וע"ז הם מבקשים שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי' ל"ב נתיבות החכמה ממקומו העליון היא בחי' חכמה עילאה שהוא גם הוא בחי' חכמה ונקרא כבוד מלשון לבוש

ועל כך הם מבקשים שכבוד הוי', ל"ב נתיבות החכמה, יהיה "ברוך" ויימשך "ממקומו העליון", שהוא בחינת החכמה העליונה — שגם היא בחינת חכמה ונקראת כבוד, לשון לבוש;

כי היא ג"כ בחי' לבוש לא"ס ב"ה שבה ועל ידה מתלבש בעולמות (ועמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' במדבר) (דף קי"ח) בענין מלך הכבוד ובפי' הראני נא את כבודך כו'

כי גם היא בחינת לבוש לאין סוף ברוך הוא, שבו ועל ידו הוא מתלבש בעולמות. (ועיינו במה שכתב הרמ"ז בפרשת במדבר, דף קי"ח, בענין "מלך הכבוד" ובפירוש "הראני נא את כבודך" וכו').

ועמ"ש בד"ה כי על כל כבוד חופה וכמ"ש בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא וכתוב מה רבו מעשיך ה' לפי שכולם בחכמה עשית דוקא.

ועיינו גם במה שנכתב במאמר המתחיל "כי על כל כבוד חופה". וכן נאמר: "בחכמה יסד ארץ" — "אבא יסד ברתא"; ונאמר: "מה רבו מעשיך ה'", משום ש"כולם בחכמה עשית" דווקא.

אבל אינה בחי' לבוש מסתיר ח"ו [חס ושלום] אלא אדרבה א"ס ב"ה מאיר בתוכה ממש וכמ"ש עוטה אור כשלמה שהלבוש זה הוא מאיר כאור וכמ"ש והחכמה מאין תמצא

אבל אין זו בחינה של לבוש מסתיר, חלילה; אדרבה, אין סוף ברוך הוא מאיר בתוכה ממש, כמו שנאמר: "עוטה אור כשלמה" — לבוש זה מאיר כאור. וכן נאמר: "והחכמה מאין תמצא":

שהיא בבחי' ביטול תמיד לבחי' האין שמשם תמצא ולא שמסתרת ח"ו [חס ושלום] כחכמה שלמטה וע"ז נאמר איזהו חכם הרואה את הנולד מאין ליש כו'

היא נתונה תמיד בביטול לבחינת האין שממנה היא נמצאת, ואינה מסתירה, חלילה, כמו החכמה שלמטה. ועל כך נאמר: "איזהו חכם? הרואה את הנולד" — מאין ליש וכו'.

וזוהו ובקשתם שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי' שהיא בחי' חכמה עילאה זו וביטול זה להתגלות גם למטה בחכמה שלמטה עד שגם היא לא תהיה מסתרת כו'

וזו בקשתם: שכבוד הוי', שהיא בחינת חכמה עילאה זו וביטול זה, יהיה מבורך ויימשך ויתגלה גם למטה, בחכמה שלמטה, עד שגם היא לא תסתיר וכו',

ויהיה נראה בעליל גם לעיני בשר שלנו איך דכולא קמיה כלא חשיבא כמו שהוא קמיה ית' בבחי' ח"ע [חכמה עילאה] כח מ"ה [מה] שאין שם הסתר פנים וכך גם למטה לעינים ולא יסתיר כו'

ויהיה גלוי לעין כול, גם לעיני הבשר שלנו, ש"כולא קמיה כלא חשיבא" — כפי שהוא לפניו יתברך בבחינת חכמה עילאה, כוח מ"ה, שאין שם הסתר פנים; וכך גם למטה, לא יעלים ולא יסתיר וכו',

וכמו שהיה קודם חטא עץ הדעת ולכן האופנים דוקא הוא שאומרים ברוך כו' אבל השרפים אומרים מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] לפי שהם בבריאה ואימא מקננא בכורסיא.

כפי שהיה לפני חטא עץ הדעת. לכן דווקא האופנים הם שאומרים "ברוך" וכו', ואילו השרפים אומרים "מלא כל הארץ כבודו", משום שהם בבריאה, ו"אימא מקננא בכורסיא".

12 ויש שם גילוי אלקותו ית' ומשיגים היטב איך שמכה"כ [שמלא כל הארץ כבודו] ואת השמים ואת הארץ אני מלא

ושם יש גילוי של אלקותו יתברך, והם משיגים היטב כיצד "מלא כל הארץ כבודו" ו"את השמים ואת הארץ אני מלא".

אבל האופנים שהם בעשיה שהוא חשך והסתר והעלם כו' לכן צריכים לבקשה זו שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי'

אבל האופנים, הנמצאים בעולם העשיה, שהוא עולם של חושך, הסתר והעלם וכו', זקוקים לבקשה זו: שכבוד הוי' יתברך ויימשך למטה.

כי הרי חכמה שלמטה היא מסתרת כנ"ל ואף שקמיה ית' כולא כלא כו' אבל לגבי הנבראים נראה העולם ל יש כו'

שהרי החכמה שלמטה מסתירה, כפי שהוזכר לעיל; ואף שלפניו יתברך הכול כלא וכו', הרי שלנבראים העולם נראה כמציאות ממשית, יש וכו'.

אלא שזו היא הבקשה להיות נמשך כבוד הוי" בחי' ח"ע [חכמה עילאה] ובחינת ביטול כו' והמשכה זו היא מאור א"ס ב"ה משמ וזהו ברוך כבוד הוי"ה ממקומו.

אלא שזו הבקשה: שכבוד הוי", בחינת חכמה עילאה ובחינת ביטול, יימשך למטה וכו'. והמשכה זו היא מאור אין סוף ברוך הוא עצמו; וזהו "ברוך כבוד הוי" ממקומו".

כי פ"י מקומו היינו ע"ד איה מקום כבודו ר"ל [רוצה לומר] מקומו היינו שרשו של בחי' כבודו הוא בחי' איה שאינו מושג כלל

כי פירוש "ממקומו" הוא על דרך "איה מקום כבודו": כלומר, "מקומו" הוא השורש של בחינת כבודו, בחינת "איה", שאינה מושגת כלל.

כי כבודו היינו מדת מלכותו ית' בחכמה תתאה ושרשה בחכמה עילאה וגם למעלה מהחכמה וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשיית [בעשרת ימי תשובה] והוא בחי' כתר עליון דאיהו כתר מלכות כו'.

כי "כבודו" הוא מידת מלכותו יתברך בחכמה תתאה, ושרשה בחכמה עילאה וגם למעלה מן החכמה. וזהו ענין "המלך הקדוש" שאומרים בעשרת ימי תשובה: בחינת כתר עליון, שהוא כתר מלכות וכו'.

13 והאופנים ע"י הרעש גדול אומרים ברוך כבוד הוי" ממקומו שממשיכים מביי איה מקום כבודו מה שאינו מושג שיהיה בבחי' ברוך ונמשך להיות גילוי ח"ע [חכמה עילאה] למטה ממש והוא ענין ומעין מבית ה' יצא והשקה כו'

והאופנים, באמצעות הרעש הגדול, אומרים: "ברוך כבוד ה' ממקומו". הם ממשיכים מן הבחינה של "איה מקום כבודו?" — את מה שאינו מושג — כדי שיהיה בבחינת "ברוך" ויימשך למטה, כך שתתגלה חכמה עילאה ממש למטה. וזהו ענין "ומעין מבית ה' יצא והשקה" וכו',

בד"ה ששים המה מלכות וכדי להמשיך גילוי בחי' מעין זה שהוא ח"ע [חכמה עילאה] למטה צ"ל ההמשכה מלמעלה גם מהחכמה עילאה וכמ"ש בד"ה בהעלותך בענין חכמות בחוץ כו' ע"ש.

[מוסבר] במאמר הפותח "ששים המה מלכות". וכדי להמשיך למטה את גילוי הבחינה של המעין הזה, שהיא חכמה עילאה, ההמשכה צריכה לבוא מלמעלה, ממקום שלמעלה אפילו מחכמה עילאה, כפי שנכתב במאמר הפותח "בהעלותך", בענין "חכמות בחוץ תרונה" וכו'; עיינו שם.

14 והכח שיש להם להמשיך התגלות זו הוא מחמת הרעש הגדול שלהם שהם מתנשאים למעלה מעלה עד רום המעלות כנ"ל והיינו מפני ששרשן מאד נעלה רק שנפלו כו'

והכוח שיש להם להמשיך התגלות זו נובע מהרעש הגדול שהם מקימים, שבאמצעותו הם מתרוממים מעלה מעלה, עד לרום המעלות, כנזכר לעיל. הדבר נובע מכך ששורשם נעלה מאוד, אלא שהם נפלו וכו'.

וע"ז נאמר ורב תבואות בכח שור שמבחי' פני שור שבאופנים שבמרכבה נמשכו רב תבואות דהיינו ריבוי ותוספת הארה מלמעלה מעלה מא"ס ב"ה ממש:

ועל כך נאמר: "ורב תבואות בכח שור". מבחינת פני שור שבאופנים שבמרכבה נמשכות "רב תבואות", כלומר ריבוי ותוספת הארה מלמעלה מעלה, מאין סוף ברוך הוא ממש.

15 ד והנה עד"ז ביתרון הכח שיש לבני [לביה] אופנים על בחי' שרפים עם היות שהשרפים בבריאה והואפנים בעשייה כך עד"ז יובן בענין נפש הבהמית לגבי נפש האלקית.

ד. והנה, על דרך היתרון בכוח שיש לבחינת אופנים על בחינת שרפים, אף שהשרפים בבריאה והואפנים בעשייה, כך יובן גם עניין הנפש הבהמית ביחס לנפש האלקית.

כי הנפש הבהמית החיונית שבאדם נלקחה מפני שור שבאופנים כנ"ל. ולכן כחה רב ועצום ויש בה בכח בחי' רעש גדול יותר מבנפש אלקית לפי שבשרשה היא גבוה יותר מבחי' לפני מלך מלך לבניי [לבני ישראל] כו'.

כי הנפש הבהמית החיונית שבאדם נלקחה מפני שור שבאופנים, כנ"ל. ולכן כוחה רב ועצום, ויש בה בכוח בחינת רעש גדול יותר מבנפש האלקית, מפני שבשרשה היא גבוהה יותר, מבחינת "לפני מלך מלך לבני ישראל" וכו'.

(ועמ"ש בד"ה בשלח פרעה גבי בנה הגדול כי עולם התהו קדם כו' ולפי שהאופנים הוא ממה שנתברר מעולם התהו ע"כ נקרא רעש גדול)

(ועיין מה שכתוב בדיבור המתחיל "בשלח פרעה", בעניין "בנה הגדול", שעולם התהו קדם וכו'. ומכיוון שהאופנים באים ממה שהתברר מעולם התהו, לכן [הקול שלהם] נקרא "רעש גדול").

אך עכ"ז [עם כל זה] לפי שנשפלה למטה מאד לכן לא יוכל להתגלות בחי' זו שבה אלא ע"י ביטולה בתכלית לגבי נפש האלקית שתהי' [שתהיה] מושלת בה להנהיגה ולהטותה

אך אף על פי כן, מכיוון שהיא ירדה למטה מאוד, בחינה זו שבה אינה יכולה להתגלות אלא על ידי ביטולה הגמור לפני הנפש האלקית, כדי שזו תמשול בה, תנהיג אותה ותטה אותה.

וזהו תכלית ירידת הנשמה שהוא כמ"ש בזהר לאתבא צדיקיא בתיובתא כי הנשמות בעודם למעלה היו כולם בבחי' צדיקים שבטבעם לעלות אל ה' כו'

וזו תכלית ירידת הנשמה, כפי שכתוב בזוהר: "לאתבא צדיקיא בתיובתא" — להשיב צדיקים בתשובה. שהרי הנשמות, בהיותן למעלה, היו כולן בבחינת צדיקים, שטבעם לעלות אל ה' וכו';

וירידתם בגופות הוא כדי להיות בעי' [בעלי תשובה] דמשכין ל"י בחילא יתיר שהם בבחי' צעק לבם אל ה' ברעש גדול מחמת ההיפוך כידוע וכך צ"ל ממש מדת כל אדם אף מי שאין בידו עבירות ח"ו [חס ושלום]

וירידתן לתוך גופים היא כדי להיות בעלי תשובה, "דמשכין ליה בחילא יתיר" — שממשיכים אותו בכוח רב יותר; הם בבחינת "צעק לבם אל ה'", ברעש גדול, מחמת המהפך, כידוע. וכך ממש צריכה להיות מידתו של כל אדם, גם מי שאין בידו עבירות, חס ושלום [שיהיו בידו];

שהרי על כולם אמרו כל ימיו בתשובה וכמשי"ל [וכמה שכתוב לעיל] בענין והרוח תשוב כו' והרעש הוא מחמת זה גופא מיניה ובי' [וביה] לישדיי ב"י [ביה]

שהרי על כולם אמרו: "כל ימיו בתשובה", וכמו שנתבאר לעיל בענין "והרוח תשוב" וכו'. והרעש נובע מעצם הדבר הזה: "מיניה וביה לישדיי ביה" — ממנו ובו עצמו יש להכות בו,

בהתבוננו עוצם ירידת נפשו כ"כ [כל כך] מטה מטה ונתרחקה ממאצילה אשר הוא ית' קדוש ומובדל וכולא קמ"י [קמיה] כלא ממש חשיבי שמזה יבא לידי רעש גדול

כאשר הוא מתבונן בעוצמת ירידת נפשו למטה כל כך, וברחוקה ממאצילה, שהוא ית' קדוש ומובדל, והכול לפניו נחשב כאין ממש; מכך יבוא לרעש גדול.

והיינו מחמת רב הכח של הנפש הבהמית ששרשה מאד למעלה ונשפלה למטה שלכן יש בה הכח להיות בבחי' רעש גדול יותר מבנפש אלקית מצד עצמה כנ"ל.

וזהו מצד עוצמתה הגדולה של הנפש הבהמית, ששורשה גבוה מאוד והיא הושפלה למטה; לכן יש בה כוח להיות בבחינת רעש גדול יותר מכפי שיש בנפש האלקית מצד עצמה, כנזכר לעיל.

16 ועי' אח"כ צ"ל מאה ברכות בכל יום להיות המשכת אלקות ע"ד הנ"ל באופנים שאחרי שמתנשאים ברעש אומרים ברוך כו'

ועל ידי כך, לאחר מכן, יש לומר מאה ברכות בכל יום, כדי להמשיך אלקות, בדומה למה שנזכר לעיל לגבי האופנים, שלאחר שהם מתנשאים ברעש הם אומרים "ברוך" וכו'.

ולכן הם מאה ברכות דוקא להמשיך ממקורא דכולא היינו מבחינת והחכמה מאין תמצא ופי' הברכות בא"י [ברוך אתה ה'] אמי"ה [אלקינו מלך העולם] אקב"ו [אשר קדשנו במצותיו וצונו].

ולכן הן דווקא מאה ברכות, כדי להמשיך ממקור הכול, כלומר מבחינת "והחכמה מאין תמצא". ופירוש הברכות הוא: "ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציונו", [הוא]

שיהיה ברוך ונמשך בחי' אתה להיות הוי' אלקינו גילוי אלקות בנש"י [בנשמות ישראל] שהם בחי' פנימית העולמות להיות ועמך לא חפצתי

שהבחינה של "אתה" תתברך ותימשך, כך שהוי' יהיה "אלקינו" — גילוי אלקות בנשמות ישראל, שהן בחינת פנימיות העולמות, ויתקיים בהן "ועמך לא חפצתי",

כי יהי' [יהיה] ממולאים מא"ס ב"ה מתוך תוכיותם ואח"כ מלך העולם היינו התגלות אלקות גם בחיצונית העולמות שלא יהי' [יהיה] מסתירים ונראה ליש ודבר כי הרי גם גשמיות הארץ היא באמת התפשטות אלקותו ית' והיא בחי' מלי' דעשי' [דעשיה].

כי הן יהיו מלאות באין סוף ברוך הוא, מתוך תוכיותן. ואחר כך "מלך העולם" — כלומר, גילוי אלקות גם בחיצונית העולמות, כך שלא יסתירו ולא יראו כיש ודבר; שהרי גם הגשמיות של הארץ היא באמת התפשטות אלקותו יתברך, והיא בחינת מלכות דעשיה.

17 והנה המשכה זו הוא ע"י הדבור מאה ברכות כו' אך עיקר הגילוי הוא ע"י המעשה שהוא קיום המצות בפו"מ [בפועל ממש]

והנה, המשכה זו נעשית באמצעות הדיבור — מאה ברכות וכו'; אך עיקר הגילוי נעשה באמצעות המעשה, כלומר, קיום המצוות בפועל ממש.

כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח איברים דמלכא כמשל האבר שבו ועל ידו נמשך חיות מהנפש ומתגלה ומתלבש תוך תוכו וכך המצות הן המשכות רצון העליון כו' כנודע.

שהרי רמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח איברי המלך, בדומה לאיבר שבו ודרכו נמשכת חיות מן הנפש, והיא מתגלה ומתלבשת בתוכו ממש; כך המצוות הן המשכות של הרצון העליון וכו', כידוע.

אך המצות מצד עצמן הרי הם מעשיות גשמיים [גשמיים] ואם יעשה אותם איש אשר לא מבניי [מבני ישראל] הוא אינה מצוה כלל

אולם המצוות מצד עצמן הן מעשים גשמיים; ואם אדם שאינו מישראל עושה אותם, אין זו מצוה כלל,

אלא דוקא כשישראל הם המקיימים אותה שאז היא מצוה וממשיכים ע"י התגלות א"ס ב"ה להיות רמ"ח אברין כו'.

אלא דווקא כאשר ישראל הם שמקיימים אותה, שאז היא מצווה, ובאמצעותה הם ממשיכים את גילוי של אין סוף ברוך הוא, להיות רמ"ח איברים וכו'.

18 והיינו ע"י בחי' רעו"ד [רעותא דליבא] שהוא בחי' הרעש גדול צעק לבם אל ה' שיש בהם שעייז אח"כ גורמים להיות ההמשכה מלמעלה למטה ע"י קיום המצות מעשיות כנ"ל.

וזה נעשה באמצעות בחינת רצון הלב (רעוא דלבא), שהיא בחינת הרעש הגדול — "לבם צעק אל ה'" — שיש בהם; ועל ידי כך הם גורמים לאחר מכן להמשכה מלמעלה למטה באמצעות קיום המצוות המעשיות, כנזכר לעיל.

ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי כו' שמבחינת רעש נולד ונמשך המשכות בחי' ושער רישיה כו'

ועיינו גם במה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי" וגו': שמבחינת הרעש נולדות ונמשכות ההמשכות של בחינת "ושער רישיה" וגו',

זה השער לה' ועמ"ש לקמן גבי כשעירים כרביבים ולכן נק' המצות זריעה זורע צדקות כנ"ל שהם [ו]זוה השער להוי". ועיינו במה שכתוב בהמשך על "כשעירים כרביבים". לכן נקראות המצוות זריעה, "זורע צדקות", כנזכר לעיל, שכן הן

כמו גרעין הנזרע שעדיין אין בו טעם וריח רק כשנזרע בארץ שיש בה כח הצומח נעשה ממנו פרי וכך הם המצות שכשישראל דוקא מקיימים אותם

כמו גרעין שנזרע, שעדיין אין בו טעם וריח; רק כשהוא נזרע באדמה שיש בה כוח הצמיחה, צומח ממנו פרי. כך גם המצוות: כשישראל דווקא מקיימים אותן,

נמשך עייז א"ס ב"ה משא"כ אם ישארו כך כמכו התפילין והציצית אם לא יניחם ויתעטף בהם איש ישראל לא יומשך כלל על ידם והוא ממש כמשל הזרע עם הקרקע כנ"ל.

נמשך באמצעותן אין סוף ברוך הוא. אבל אם הן נשארות כפי שהן — כגון תפילין וציצית, שאם איש ישראל אינו מניח אותן ומתעטף בהן, לא נמשכת באמצעותן שום המשכה כלל — הרי זה ממש כמו המשל של הזרע והאדמה, כנזכר לעיל.

אך עיקר כח הצומח הוא דוקא בבחינת נפש הבהמית שבישראל שהיא היא שנלקחה מבחי פני שור שבאופנים כנ"ל ששרשן מאד נעלה ועי"ז יש בה בכח להיות רעש ממש כמשל הקרקע שמצד עצמה היא גשמיות ובה

אך כוח הצמיחה העיקרי נמצא דווקא בבחינת נפש הבהמית שבישראל, שכן היא נלקחה מבחינת פני שור שבאופנים, כנזכר לעיל, ששורשם נעלה מאוד; ומשום כך יש בה בכוח להיות רעש ממש, בדומה לאדמה, שהיא מצד עצמה גשמית, ובה

דוקא מלובש כח הצומח כנ"ל שכמ"כ [שכמו כן] היא נלקחה מפני שור שבאופנים כנ"ל שמצד עצמותן ומהותן הם למטה בערך מן השרפים והחיות ואעפ"כ [ואף על פי כן] בהם דוקא הוא שרש הכח להיות ברעש גדול כי שרשן מאד נעלה כנ"ל.

דווקא מלובש כוח הצמיחה, כנזכר לעיל. כך גם היא נלקחה מפני שור שבאופנים, כנזכר לעיל, שמצד עצמותם ומהותם הם נמוכים בערכם מן השרפים והחיות; ואף על פי כן, דווקא בהם נמצא שורש הכוח להיות ברעש גדול, משום ששורשם נעלה מאוד, כנזכר לעיל.

19 וכך הוא ממש בנפש הבהמית שלהיות בחי רעש גדול וצעק לבם כו' שע"ז ממשיכים כל המשכות גם

אותן שע"ז המצות כנ"ל הוא דוקא מצד נפש הבהמית שבה הוא שיש כח זה להיות ברעש גדול כו'

וכך בדיוק הוא גם בנפש הבהמית: [היכולת] להיות בבחינת רעש גדול ו"צעק לבם" וכו', שעל ידו נמשכות כל ההמשכות, גם אלה הנמשכות באמצעות המצוות, כפי שהוזכר לעיל, נובעת דווקא מצד נפש הבהמית, שכן בה מצוי הכוח להיות ברעש גדול וכו'.

אלא שכמו הקרקע אף שיש בה כח הצומח אינה מצמחת כלום מעצמה כ"א ע"י הזרע הזרוע בה כך גם הנפש הבהמית מצד עצמה לא היתה מולדת בחי רעש גדול הנ"ל

אלא שכמו הקרקע, אף שיש בה כוח צמיחה, אינה מצמיחה דבר מעצמה, אלא רק באמצעות הזרע שנזרע בה, כך גם נפש הבהמית מצד עצמה לא הייתה מולידה את בחינת הרעש הגדול שהוזכר לעיל,

כי רוח הבהמה היא היורדת למטה והיתה נשאת כן אלא ע"י בחי נפש האלקי המתלבשת בה המשכלת בגדולת ה' ורוממותו עד אין קץ שע"ז נעשה הולדת הרעש גדול הנ"ל

כי "רוח הבהמה היא היורדת למטה", והיא הייתה נשאת כך; אלא שעל ידי בחינת נפש האלקית המתלבשת בה, המתבוננת בגדולת ה' וברוממותו עד אין קץ, נולד הרעש הגדול שהוזכר לעיל.

וזהו וזרעתי לי בארץ כו' אור זרוע לצדיק כו' שע"י שישראל מקיימי המצות הם מצמיחים ישועות להיות המשכות והתגלות עצמיות א"ס ב"ה ממש

וזהו "ואזרעתי לי בארץ" כו', "אור זרוע לצדיק" כו': על ידי שישראל מקיימים את המצוות הם מצמיחים ישועות, כך שתהיינה המשכות וגילוי של עצמות אין סוף ממש, ברוך הוא;

כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח אברין דמלכא שהאבר הוא המשכה מעצמיות הנפש וכמו שהאופנים נושאים ומגביהים בחי' כמראה אדם שעל הכסא שהוא בחי' התורה כנ"ל.

כי רמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח איברים של המלך, ואיבר הוא המשכה מעצמות הנפש; וכך האופנים נושאים ומגביהים את בחינת "כמראה אדם על הכסא", שהיא בחינת התורה, כפי שהוזכר לעיל.

20 וזשארז"ל [וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] **יפה שעה א' בתשובה ומע"ט** [ומעשים טובים] **בעוה"ז מכל חיי העוה"ב** [העולם הבא] **כי עוה"ב** [עולם הבא] **הוא רק הארה וזיו בלבד כמשארז"ל** [כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] **ביו"ד נברא העוה"ב** [העולם הבא]

וזהו שאמרו רבותינו ז"ל: "יפה שעה אחת בתשובה ובמעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא". שכן העולם הבא הוא רק הארה וזיו, כפי שאמרו רבותינו ז"ל: "ביו"ד נברא העולם הבא".

אבל בחי' תשובה שהיא בחינת רעש גדול של הנפש הבהמית ומע"ט [ומע"ט] מבחינת מעשה המצות הן ממשיכות התגלות עצמותו ומהותו ית' ממש וע"ז נאמר ורב תבואו' [תבואות] בכח שור

אבל בחינת התשובה, שהיא הרעש הגדול של הנפש הבהמית, וכן המעשים הטובים, הנובעים מעשיית המצוות, ממשיכים התגלות של עצמותו ומהותו ממש, יתברך. ועל כך נאמר: "ורב תבואות בכוח שור":

היינו בחי' הנפש הבהמית שנמשכת מפני שור שבאופנים כנ"ל להמשיך גילוי רב מעצמיותו ומהותו ית' ממש

כלומר, בחינת הנפש הבהמית, הנמשכת מפני שור שבאופנים, כפי שהוזכר לעיל, כדי להמשיך גילוי רב מעצמותו ומהותו ממש, יתברך.

ולכן כתיב תחת אשר לא עבדת את ה' כו' מרוב כל למעלה מבחי' עולם הבא הנק' כל שאינו אלא זיו כו'.

ולכן נאמר: "תחת אשר לא עבדת את ה'... מרוב כל" — למעלה מבחינת העולם הבא, הנקרא "כל", ואינו אלא זיו בלבד כו'.

21 וזהו פי' יערוף כמטר לקחי פי' לקחי שאתם לוקחים אותי ממש כביכול כי המשכת אלקות שישראל

ממשיכים על ידי רעש גדול וקיום המצות הוא מעצמותו ית' ממש

וזהו פירוש "יערוף כמטר לקחי": "לקחי" פירושו שאתם לוקחים אותי, כביכול, את עצמותי ממש; שכן המשכת האלקות שישראל ממשיכים באמצעות הרעש הגדול וקיום המצות היא מעצמותו יתברך ממש.

וכן היא מאמר ותתן לנו ה' אלקינו כו' פי' כביכול שנתן את עצמו אלינו שנהי' יכולים להמשיך עצמותו ית' ממש וז"ש [וזהו שכתוב] אתה בחרתנו כו' ורצית בנו ועי"ז וירם קרן לעמו כו' ע"ד הנ"ל:

וכך גם נאמר: "ותתן לנו ה' אלקינו" וכו'. פירוש הדבר הוא, כביכול, שהוא נתן את עצמו לנו, כדי שנוכל להמשיך את עצמותו יתברך ממש. וזהו שנאמר: "אתה בחרתנו" וכו', "ורצית בנו"; ועל ידי כך "וירם קרן לעמו" וכו', כפי שנתבאר לעיל.

22 ה אך מתחלה צ"ל יערוף כמטר כו' כי הנה מבואר למעלה במשל התגלות כח הצומח שבארץ להוציא

הצמיחה שצ"ל מתחלה ע"י חרישה לרפות קשיות האדמה ואח"כ ע"י מטר שיורד ומלחלח הארץ ואז הוא שתוציא צמחה.

5. אך תחילה צריך להיות "יערוף כמטר" וכו'. שכן הוסבר לעיל, במשל על התגלות כוח הצמיחה שבארץ כדי להצמיח, שהדבר צריך להיעשות תחילה באמצעות חרישה, המרככת את קשיות האדמה, ולאחר מכן באמצעות גשם שיורד ומלחלח את הארץ; ורק אז היא מצמיחה.

23 וכן ממש הוא בנפש הבהמית שבכדי שיתגלה כח הגנוז בה להצמיח התגלות הרעש גדול מן הזרע

הזרוע בה כו' צ"ל תחלה בחי' חרישה דמרפי ארעא

וכך ממש הוא גם בנפש הבהמית: כדי שהכוח הגנוז בה יתגלה, ויצמיח את גילוי הרעש הגדול מן הזרע הזרוע בה וכו', נדרשת תחילה בחינת החרישה, "המרפה את הקרקע",

דהיינו בחינת לב נשבר ונדכה כי ארץ קשה שאינה חרושה אינה עושה פירות כלל כידוע ואח"כ צריכה למטר שילחלח הארץ

כלומר, בחינת "לב נשבר ונדכה"; שהרי אדמה קשה שלא נחרשה אינה מניבה פירות כלל, כידוע. ואחר כך היא זקוקה לגשם שירטיב את האדמה,

והוא בחי' לימוד התורה שנמשלה למים שכמו המים מלחלחים את הקרקע עד שנעשית לחה כ"כ [כל כן] להיות מוכשרת להוציא צמחה כן התורה ממשיך בחי' הביטול בנפש אחר החרישה כשהוא לב נשבר באמת כו'

וזהו בחינת לימוד התורה, שנמשלה למים. כשם שהמים מרטיבים את הקרקע עד שהיא לחה דיה כדי להיות ראויה להצמיח את צמחה, כך התורה ממשיכה בנפש את בחינת הביטול לאחר החרישה, כאשר הלב נשבר באמת וכו', שאז תוכל אח"כ להצמיח ישועות וברכות בראשית פרשה י"ג יערוף כמטר שברו בריות את ערפן מיד מטר יורד.

כדי שאחר כך תוכל להצמיח ישועות. ובכראשית רבה, פרשה י"ג: "יערוף כמטר" — [כאשר] הבריות שברו את עורפם, מיד יורד מטר.

24 וזהו שרמזו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] באמרם אם פגע בך מנוול זה משכחו לכהמ"ד [לכית המדרש] אם אבן הוא נימוח שהתורה היא להנפש כמים שאפי' [שאפילו] אבן יוכל להמחות כך אפי' [אפילו] תהיה נפשו מטומטמת וקשה כאבן זה

וזה מה שרמזו חז"ל באומרם: "אם פגע בך מנוול זה, משכחו לכית המדרש; אם אבן הוא — נימוח". התורה היא לנפש כמו מים, שיכולים לשחוק אפילו אבן; כך, גם אם נפשו קשה וקשה כאבן הזאת,

הנה התורה יכולה שתמחהו כי היא ממשיך בחי' מים עליונים ונק' מטר ארצך כו' [ועיי' מ"ש בד"ה אם בחקתי בענין ונתתי גשמיכם בעתם] כי התורה היא בחי' חכמה עילאה בחי' כבוד הוי' ממקומו ממש. התורה יכולה להמיס אותה, משום שהיא ממשיכה את בחינת המים העליונים, ונקראת "מטר ארצך" וכו'. [ועיינו כמה שנכתב במאמר המתחיל "אם בחקתי", בעניין "ונתתי גשמיכם בעתם"]. שכן התורה היא בחינת חכמה עילאה, בחינת "כבוד הוי' ממקומו" ממש.

25 והיא היפך מבחי' שכל אנושי שמעה"ד [שמעץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] המסתיר ומעלים משא"כ התורה שהיא חכמה עילאה היא מאירה ובהירה שיוכלו לראות בה מה שלמעלה הימנה שהוא בחי' אלקותו ית' הנקרא אין שמשם תמצא החכמה.

והיא הפוכה מבחינת השכל האנושי, שמקורו בעץ הדעת טוב ורע, המסתיר ומעלים; ואילו התורה, שהיא חכמה עילאה, מאירה ובהירה, כך שאפשר לראות בה את מה שלמעלה ממנה — את בחינת אלקותו יתברך, הנקראת אין, שממנה נובעת החכמה.

26 ולכן היא באמת בבחי' ביטול אמיתי לגבי מקורה המהוה אותה ההיפוך מחכמה שלמטה שהיא בחי' יש

וכנ"ל בענין כרוך כבוד הוי' כו'

ולכן היא נתונה באמת בביטול אמיתי לפני מקורה, המהוה אותה; וזהו ההפך מחכמת האדם, שהיא בחינת יש, כפי שנתבאר לעיל בענין "כרוך כבוד הוי'" וכו'.

ולכן הקורא בתורה הרי מאירה חכמה זו וביטול זה על נפש האדם להיות נכנסים החכמה והביטול

בפנימית הנפש ממש וז"ש [וזהו שכתוב]

ולכן, אצל מי שקורא בתורה, חכמה זו וביטול זה מאירים בנפש האדם, כך שהחכמה והביטול נכנסים ממש אל פנימיות הנפש. וזהו פירוש הכתוב:

כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים והרוה את הארץ כו' שהגשמים יורדים מלמעלה ונבלעים בארץ ועי"ז מלחלחים אותה כן דברי אשר יצא מפי

"כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים והרוה את הארץ" וכו': הגשמים יורדים מלמעלה ונבלעים בארץ, ובכך מרווים אותה; "כן יהיה דברי אשר יצא מפי",

שהוא בחי' דבר ה' זו הלכה לא ישוב אלי ריקם כ"א עשה את אשר חפצתי

שהוא בחינת "דבר הוי' — זו הלכה"; "לא ישוב אליי ריקם, כי אם עשה את אשר חפצתי",

להכני' [להכניע] הביטול בנפשו' [בנפשות] ישראל כנ"ל ואז יכולה הנפש להצמיח ישועות שהן בחי' רעו"ד

[רעותא דליבא] וגילוי אלקות שבמצות כנ"ל. אך באמת גם בתורי' [בתורה] עצמה יש ב' בחי'.

להכניס את הביטול בנפשות ישראל, כפי שנתבאר לעיל; ואז יכולה הנפש להצמיח ישועות, שהן בחינת רצון הלב וגילוי אלקות שבמצוות, כפי שנתבאר לעיל. אך לאמיתו של דבר, גם בתורה עצמה יש שתי בחינות.

27 והיינו שנמצא עוד בחי' בתורה שלמעלה במדרגה מבחי' הנקרא מטר והיא הנק' טל ועי"ז נאמר תזל כטל

אמרת.

כלומר, יש בתורה בחינה נוספת, גבוהה במדרגתה מן הבחינה המכונה "מטר", והיא המכונה "טל"; ועל כך נאמר: "תזל כטל אמרתי".

והענין כי המטר הוא נמשך מלמטה כי אד יעלה מן הארץ כנ"ל והוא בחי' התורה שמשלמטה למעל'

[למעלה / למעלה]

הענין הוא שהמטר נמשך מלמטה, שהרי "אד יעלה מן הארץ", כפי שהוזכר לעיל; והוא בחינת התורה שמלמטה למעלה,

דהיינו מה שהאדם לומד התורה ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] לעולם יעסוק אדם בתורה

ומצות שלא לשמה פ"י שלא לשם התורה עצמה אלא כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מעיקרא

כלומר, כאשר אדם לומד תורה באופן שעליו אמרו חז"ל: "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות שלא לשמה" — כלומר, שלא לשם התורה עצמה, אלא כפי שאמרו חז"ל: "מעיקרא

כי קעביד אינש אדעתיה דנפשיה קעביד דהיינו ע"ד תכלית חכמה להשיגה שעוסק בתורה כדי להשיג הלכותי" [הלכותיה] ודיניה שעייז מקשר נפשו בחכמתו ורצונו ית' ובחי' זו נמשלה למטר

כי קעביד אינש אדעתיה דנפשיה קעביד"; כלומר, על דרך התכלית של החכמה — להשיגה: האדם עוסק בתורה כדי להבין את הלכותיה ואת דיניה, ובכך הוא קושר את נפשו בחכמתו וברצונו יתברך. בחינה זו נמשלה למטר,

שהרי התורה זו נלקחה מלמטה מן האדם כנ"ל כמטר שהוא מאיד שעולה מהארץ כנ"ל אבל מה שאח"כ מתוך שלא לשמה בא לשמה הוא בחי' הנקי טל.

שהרי תורה זו נלקחה מלמטה, מן האדם, כפי שהוזכר לעיל, בדומה למטר, שמקורו באד העולה מן הארץ, כפי שהוזכר לעיל. אבל הבחינה שבה לאחר מכן, "מתוך שלא לשמה בא לשמה", היא הבחינה המכונה "טל".

שהטל הוא שיוורד מלמעלה וכך ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל היושב ועוסק בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו והיינו שמתגליי [שמתגלים] בנשמתו בחי' דבר ה' והלכה זו כמו שהיא למעלה ממש ע"ד שהיה בעת שניתנו בסיני.

הטל הוא היוורד מלמעלה. וכך אמרו חז"ל: "כל היושב ועוסק בתורה, הקב"ה קורא ושונה כנגדו". כלומר, בנשמתו מתגלה בחינת דבר ה' והלכה זו כפי שהיא למעלה ממש, בדיוק כפי שהייתה בעת שניתנה בסיני.

כי גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה בסיני והיינו בחי' גילוי אותה ד"ת [דברי תורה] שבאותו החידוש כמו שהוא בתורה שלמעלה.

שהרי גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה בסיני; כלומר, מתגלה אותה בחינה של דברי תורה שבחידוש, כפי שהיא בתורה שלמעלה.

28 והנה דבריו חיים וקיימים כי אף שזה היה בזמן ג' אלפים שנה מקודם וגם רק על הר סיני בלבד

והנה, דבריו חיים וקיימים. שכן אף שהדבר היה לפני שלושת אלפים שנה, וגם בהר סיני בלבד,

הנה למעלה אין שום זמן ח"ו [חס ושלום] וא"כ דבריו שדיבר אז הם קיימים גם עתה וגם אין שום תפיסת

מקום ח"ו [חס ושלום]

למעלה אין כלל זמן, חס ושלום, ואם כן, הדברים שאמר אז קיימים גם עכשיו. וגם אין שם כלל הגבלה של מקום, חס ושלום.

ולכן בכל מקום שיושב ועוסק בתורה ואפי" [ואפילו] מה שמחדש תלמיד ותיק כו' שהן הן הדברים שנאמרו למשה בסיני כנ"ל

ולכן, בכל מקום שאדם יושב ועוסק בתורה, ואפילו החידושים שמחדש תלמיד ותיק וכו' — הם הם הדברים שנאמרו למשה בסיני, כפי שהוזכר לעיל,

אזי הם מאירים ומתגלים עתה בנשמתו ואע"ג [ואף על גב] דאיהו לא חזי מזל"י [מזליה] חזי וזהו פי' עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה בהתורה כו'

הם מאירים ומתגלים עכשיו בנשמתו, ואף על פי שהוא אינו רואה, מזלו רואה. וזהו פירוש "עוסק בתורה לשמה" — לשם התורה עצמה, כדי להמשיך גילוי של אור אין סוף בתורה וכו'.

(ועמ"ש לקמן בדי"ה להבין מ"ש כיום השע"צ [השמיני עצרת] גבי תען לשוני אמרתך גם י"ל [יש לומר] ענין כי בחי' אלו ע"ד מ"ש בדי"ה המגביהי לשבת שיש ב' בחי'. בחי' עבד שלומד כדי שידע כו' ע"ש] וזהו האזינו השמים ותשמע הארץ כו'.

(ועיין במה שכתוב להלן במאמר המתחיל "להבין מה שכתוב ביום השמיני עצרת", בעניין "תען לשוני אמרתך". עוד אפשר לבאר את עניינן של שתי בחינות אלה על דרך מה שכתוב במאמר המתחיל "המגביהי לשבת", שיש שתי בחינות: בחינת העבד שלומד כדי שידע וכו'; עיין שם.) וזהו "האזינו השמים ותשמע הארץ" וכו'.

פי' שמשה דיבר כל זה לכל ישראל ואמר האזינו השמים ותשמע הארץ לבי מיני נשמות שבישראל ששניכם יכולים אתם להצמיח ישועות ולהמשיך גילוי אור א"ס ב"ה ע"י תורה ומצות וע"ז אמר להם יערוף כמטר לקחי

כלומר, משה אמר את כל הדברים האלה לכל ישראל, ואמר "האזינו השמים ותשמע הארץ" לשני סוגי הנשמות שבישראל: שניכם יכולים להצמיח ישועות ולהמשיך גילוי של אור אין סוף באמצעות התורה והמצוות. ועל כך אמר להם: "יערוף כמטר לקחי"

היא בחי' התורה שממטה למעלה בחי' אדעתיה דנפשי' [דנפשיה] קא עביד וגם תזל כטל אמרתי המשכת אא"ס [אור אין סוף] ב"ה מלמעלה למטה שהקב"ה קורא קורא ושונה כנגדו [וע' בזהר ואתחנן] (דרס"ג א') דהאזינו השמים זהו כענין שמע ישראל כו' שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע].

זו בחינת התורה שמלמטה למעלה, בחינת "אדעתיה דנפשי' קא עביד"; וגם "תזל כטל אמרתי" — המשכת אור אין סוף מלמעלה למטה, כאשר "הקדוש ברוך הוא קורא, קורא ושונה כנגדו". [ועיין בזהר, ואתחנן (דרס"ג א'), ש"האזינו השמים" הוא בדומה ל"שמע ישראל" וכו', שבפסוק הראשון של קריאת שמע].

וא"כ המ"י [המשכיל יבין] דבחי' יערוף כמטר ותזל כטל כו' זהו עצמו ע"ד ענין ההמשכות האמור בהוי' אלקינו הוי' אחד. וכמ"ש מזה לעיל.

ואם כן, המבין יבין שבחינת "יערוף כמטר" ו"תזל כטל" וכו' היא עצמה על דרך ההמשכות שנאמרו ב"הוי' אלקינו הוי' אחד", וכפי שכתוב על כך לעיל.

29 ועמ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר בפי אחרי בפי' והיו הדברים האלה כו' ודברת בם.

ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "כי ביום הזה יכפר" בפרשת אחרי, בביאור "והיו הדברים האלה" וכו', "ודברת בם":

דכדברי תורה כתיב. והם עצמן הדברים האלה האמורים בפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] הוי' אלהינו הוי' אחד ע"ש באריכות] וכ"ז [וכל זה] יש בכח ב' מיני נשמות הנ"ל

שנאמר על דברי תורה; והם עצמם "הדברים האלה" הנזכרים בפסוק הראשון של קריאת שמע: "הוי' אלקינו הוי' אחד"; עיינו שם בהרחבה. [וכל זה נתון בכוחן של שני סוגי הנשמות שהוזכרו לעיל.

כי מי שתורתו אומנתו הוא פועל זאת להיות גילוי א"ס ב"ה ע"י עסק התורה כנ"ל ע"י בחי' רעותא דליבא בבחי' ואחת בכל לבבך ב'י חללי הלב.

שכן מי שהתורה היא עיסוקו פועל שתהיה התגלות של אין סוף ברוך הוא באמצעות העיסוק בתורה, כפי שהוזכר לעיל, על ידי בחינת רצון הלב, בבחינת "ואהבת בכל לבבך", בשני חללי הלב.

30 וע"ז אמר האזינו השמים שהן אותן נשמות שמבחי' שמים שהוא בחי' תורה ולכך תורתם או מנתם כו'.

ועל כך אמר: "האזינו השמים" — אלה הן הנשמות שמקורן בבחינת שמים, שהיא בחינת תורה; ולכן תורתם היא עיסוקם וכו'.

וגם מי שהוא מבעלי עסקים מ"מ יכול הוא להיות ממשיך אור א"ס ב"ה ע"י עסק התורה לשמה בקביעת עתים לתורה כו'

וגם מי שהוא מבעלי העסקים יכול בכל זאת להמשיך אור אין סוף ברוך הוא באמצעות העיסוק בתורה לשמה, על ידי קביעת עתים לתורה וכו',

ע"י בחי' הצדקה ו"ש [ו"ש] אני מדבר בצדקה פי' שלהיות אני מדבר שכשאומר תהלים וכיוצא יהי' [יהיה] בחי' אני ממש מדבר ע"ד מ"ש ודברי אשר שמת' בפ"ך

באמצעות בחינת הצדקה. וזהו [פירוש] הכתוב: "אני מדבר בצדקה" — כלומר, כדי שיהיה "אני מדבר": כאשר הוא אומר תהלים וכיוצא בזה, תהיה זו בחינת "אני" ממש המדבר, על דרך הכתוב "ודברי אשר שמת' בפ"ך",

שהוא בחי' המשכות והתגלות אור א"ס ב"ה שבתורה הוא ע"י הצדקה [ועמ"ש בד"ה והיה מספר בניי [בני ישראל] גבי פקדת ארץ ותשוקקיה כו' מלא מים כו' ע"ש ומזה יובן ענין יערוף כמטר לקחי הנמשך ע"י המצות כו']

שכן המשכות והתגלותו של אור אין סוף ברוך הוא שבתורה נעשות באמצעות הצדקה. [ועיינו במה שנכתב בדיבור המתחיל "והיה מספר בני ישראל", בענין "פקדת ארץ ותשוקקיה" וכו', "מלא מים" וכו', עיינו שם. ומכאן יובן ענין "יערוף כמטר לקחי", הנמשך באמצעות המצוות וכו'.]

וע"ז נאמר ותשמע הארץ שהן אותן הנשמות שנמשכים מבחי' ארץ ופי' ותשמע הוא כענין השמע לאזניך מה שאתה מוצא מפ"ך פי' בחי' אתה היוצא מפ"ך כי דבר ה' זו הלכה וזהו היוצא מפ"ך וד"ל [ודי למבין]:

ועל כך נאמר "ותשמע הארץ" — אלה הן הנשמות הנמשכות מבחינת ארץ. ופירוש "ותשמע" הוא על דרך "השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפ"ך": כלומר, בחינת "אתה" היוצאת מפ"ך; שהרי "דבר ה' — זו הלכה", וזהו היוצאת מפ"ך. וד"ל:

31 ו והנה אף שכ"ז [שכל זה] הוא עבודת האדם בכל יום ויום אך דרך כלל הוא בחדש תשרי שנקרא ראש השנה שכולל חיות כל השנה

6. כעת, אף שכל זה הוא עבודתו של האדם בכל יום ויום, הרי שבאופן כללי הדבר מתרחש בחודש תשרי, הנקרא ראש השנה, שכן הוא כולל את החיות של השנה כולה.

כולה וכל היו"ט [היום טוב] שכולם נמשכים בהתכללות אי ברי"ה [בראש השנה] ויש בו בדרך כלל כל התיקונים הנ"ל שצ"ל לנפש עד שתוציא צמחה ככל הנז' [הנזכר] בפרטות למעלה כי

בכללותה, וכן את כל המועדים, שכולם נמשכים בהתכללות אחת בראש השנה. ובראש השנה מצויים באופן כללי כל התיקונים שהוזכרו לעיל, שהנפש זקוקה להם עד שתצמיח את צמיחתה, כפי שהוזכר לעיל בפרטות. שכן

הנה ענין השופר ברי"ה [בראש השנה] יום תרועה כו' גנוחי גנח וילולי יליל שהוא ענין לב נשבר ונדכה בחי' שברים עד שיבא עי"ז לידי בכי ויללה כו' והוא ענין החרישה שצ"ל בנפש הבהמית.

ענין השופר בראש השנה, "יום תרועה" וכו', הוא "גנוחי גנח וילולי יליל" — אנחה ויללה — כלומר לב נשבר ונדכה, בחינת שברים, עד שעל ידי כך הוא מגיע לבכי ויללה וכו'. וזהו ענין החרישה שצריכה להיעשות בנפש הבהמית,

שהיא ראשית כל המלאכות הנצרכות לה כנ"ל שאפי' [שאפילו] המטר כשירד על הארץ בלתי חרישה לא יפעול להצמיח צמחה עי"ז כו'.

שהיא הראשונה מכל העבודות שהיא זקוקה להן, כפי שהוזכר לעיל; שכן גם גשם, כשהוא יורד על האדמה בלי חרישה, לא יגרום לה להצמיח את צמיחתה וכו'.

32 וכך הוא בנפש שלא תוציא צמחה להיות מתפעלת מהתבוננות בגדולת ה' ואפי' [ואפילו] אם למד תורה שנמשל למטר שמלחלח כנ"ל לא יועיל אם לא נחרשה תחלה

וכך הוא גם בנפש: היא לא תצמיח את צמיחתה ולא תתעורר מההתבוננות בגדולת ה'; וגם אם האדם למד תורה, שנמשלה לגשם המרטיב, כנזכר לעיל, הדבר לא יועיל אם הנפש לא נחרשה תחילה,

דהיינו להיות לו לב נשבר תחלה כו'. כי מ"מ מחמת גודל הגשמיות בהיותו שלם בפ"ע [בפני עצמו] אין ההתבוננות פועלת בו כלל.

כלומר, עליו להיות תחילה בלב נשבר וכו'. שהרי, למרות הכול, בגלל עוצמת הגשמיות, כל עוד הוא שלם בפני עצמו, ההתבוננות אינה פועלת עליו כלל.

כי אף שמתבונן איך שהוא ית' קדוש ומובדל ורק הודו וזיוו על ארץ ושמים כו' מ"מ אין הדבר נוגע אליו שאף שמאמין ויודע שכן האמת

שהרי אף שהוא מתבונן בכך שה' יתברך קדוש ומובדל, ורק "הודו" וזיוו הם "על ארץ ושמים" וכו', בכל זאת הדבר אינו נוגע אליו; ואף שהוא מאמין ויודע שזו האמת,

הנה השמים שמים לה' כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא אדם בפ"ע [בפני עצמו] כאלו אין הדבר נוגע אליו כלל.

ושהשמיים הם שמיים להו"י וכו', ואף על פי כן הוא נשאר אדם בפני עצמו, כאילו הדבר אינו נוגע אליו כלל.

33 והיינו ע"ד מ"ש כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב וכענין שנאמר שמנת עבית כשית

שמחמת עוצם השתקעותו בחמדי וכסופי העוה"ז ואינו מצטער להיות לבו נשבר

וזה על דרך הכתוב: "כי כל הגוים ערלים, וכל בית ישראל ערלי לב", וכפי שנאמר: "שמנת, עבית, כשית". מפני שהוא שקוע כל כך בתאוות ובכיסופים של העולם הזה, ואינו חש כאב שיביא את לבו להישבר,

אזי עבית כשית שנעשה כמו כיסוי על הלב והיא נקרא' [נקראת] ערלת הלב שמכסה עליו עד שמחמת זה אין נכנס בו ההשפעה כלל להיות מתפעל מהתבוננות השכל כו'

אזי "עבית, כשית": נוצרת מעין שכבה המכסה את הלב, והיא נקראת ערלת הלב. היא מכסה עליו, עד שמחמתה ההשפעה אינה נכנסת בו כלל ואינה מעוררת אותו מתוך ההתבוננות השכלית וכדומה.

והיינו מחמת שמנת עבית בהשתקעותו בעניני העוה"ז לאכול ולשתות כו' ונעשה דדמו עב ולבו ערל.

וזה מפני ש"שמנת, עבית" — הוא שקע בעניני העולם הזה, באכילה ובשתייה וכדומה; וכך דמו נעשה עב ולבו ערל.

34 וצ"ל ומלתם את ערלת לבבכם כו' להכריתה מלבו והיינו ע"י לב נשבר ונדכה והוא בחי' שברים

ותרועה שבר"ה [שבראש השנה] גנוחי גנח לפררה לפירורים רבים

ויש להבין את הציווי "ומלתם את ערלת לבבכם" וכו' — לכרות אותה מן הלב. הדבר נעשה באמצעות לב נשבר ונדכה, שהיא בחינת השברים והתרועה של ראש השנה: "גנוחי גנח", כדי לפרר אותה לרסיסים רבים.

וכן הם כל עשיית [עשרת ימי תשובה] ושלכן מצוה להתענות בהן ואף שלא ישלים כי עיקר המכוון הוא רק לסגף הנפש כדי לפררה ולשברה כו'

כך גם בכל עשרת ימי תשובה. לכן מצווה להתענות בהם, אף אם לא משלימים את הצום, שכן עיקר הכוונה היא רק לסגף את הנפש כדי לפרר ולשבור אותה וכו'.

ועי"ז אח"כ נמשך בחי' וזרקתי עליכם מים טהורים כו' ע"י ואד יעלה מן הארץ כו' וכמ"ש כי כשר ירד הגשם והשלג כו' בחי' כשלג ילבינו.

ועל ידי כך נמשכת לאחר מכן בחינת "וזרקתי עליכם מים טהורים" וכו', באמצעות "ואד יעלה מן הארץ" וכו'; וכמו שכתוב: "כי כאשר ירד הגשם והשלג" וכו' — בחינת "כשלג ילבינו".

35 ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל והוא בחי' סוכות [ועמ"ש מזה לקמן בד"ה ושאבתם מים בששון איך שהחרישה הוא בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] שמאלו תחת לראשי והצמיחה הוא בסוכות וימינו תחבקני ע"ש באריכות] כי

"והוא נותן זרע לזורע ולחם לאוכל" — זו בחינת סוכות. [וראו מה שנכתב על כך בהמשך, במאמר המתחיל "ושאבתם מים בששון", כיצד החרישה היא בעשרת ימי תשובה, "שמאלו תחת לראשי", והצמיחה היא בסוכות, "וימינו תחבקני"; עיינו שם באריכות.] כי

הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים פי' דכמו עד"מ הפרנסה לאדם הגשמי הוא שפועל להיות התפשטות הנשמה בגוף שאם לא יאכל כמה ימים תסתלק הנפש ותפרד מהגוף וע"י הלחם תתחבר הנשמה להאיר ולהתפשט בהגוף.

אמרו חז"ל: "ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים". פירוש הדבר: כשם, בדרך משל, שהמזון של אדם גשמי גורם לנשמה להתפשט בגוף — שהרי אם לא יאכל כמה ימים, הנשמה תסתלק ותיפרד מן הגוף — ועל ידי הלחם הנשמה מתחברת אליו, כדי להאיר ולהתפשט בגוף;

כמו"כ [כמו כן] יובן ענין הפרנסה למעלה שהוא להיות עי"ז התפשטות א"ס ב"ה בתוך הספי' [הספירה / הספירות] שהוא ית' אצלם כנשמה לגוף וכמ"ש בת"ז [בתיקוני זוהר] חסד דרועא ימינא גבור' [גבורה] דרועא שמאלא תפארת גופא כו'

כך יובן גם ענין הפרנסה למעלה: על ידה אור אין סוף מתפשט בתוך הספירות, שהרי הוא ית' ביחס אליהן כנשמה לגוף, וכמו שכתוב בתיקוני זוהר: "חסד זרוע ימין, גבורה זרוע שמאל, תפארת גוף" וכו'.

ואור א"ס המח" [המחיה] אותם הוא המתלבש בהם כנשמה בגוף ובכדי שיהי' [שיהיה] המשכה והתלבשות זו כי אור א"ס ב"ה מצד עצמו לאו מכל אלין מדות איהו כלל הוא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]

אור אין סוף המחיה אותן הוא המתלבש בהן כנשמה בגוף. וכדי שתהיה המשכה והתלבשות זו — שהרי אור אין סוף מצד עצמו "אינו כלל מכל המדות הללו" — הדבר נעשה על ידי אתערותא דלתתא.

וזה נק' בשם פרנסה שישראל מפרנסים לאביהם שבשמים להיות התחברות והתלבשות א"ס ב"ה ב"ס [ב"י ספירות] הנקראים בשם גוף כנ"ל וכמ"ש מזה ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות כו'

וזה נקרא פרנסה: ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, כדי שתהיה התחברות והתלבשות של אין סוף ב"ה בעשר הספירות, הנקראות "גוף", כנוכח לעיל. וכמו שכתוב על כך בפירוש הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות" וכו',

בפי' וענין לכו לחמו בלחמי יעו"ש [יעו"ש שם] וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה שע"י האמירה שלי שבעולם שהיא בחי' התורה שניתנה לישראל

בפירוש הענין "לכו לחמו בלחמי"; עיינו שם. וזהו "כי אמרתי עולם חסד יבנה": על ידי האמירה שלי בעולם, שהיא בחינת התורה שניתנה לישראל,

אזי חסד יבנה שנבנה החסד כי להיות המשכת והתלבשות א"ס ב"ה במדת החסד הוא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתא] בעסק התורה שישראל מפרנסי' [מפרנסים] כו'

אזי "חסד יבנה" — החסד נבנה. שכן המשכת אין סוף ב"ה והתלבשותו במדת החסד נעשות על ידי אתערותא דלתא, בעיסוק בתורה, שבאמצעותו ישראל מפרנסים וכו',

כנ"ל (ועמ"ש מזה בשו"ש [בשיר השירים] ע"פ לסוסתי). וזהו בחי' סוכות ע"ד מ"ש וסוכה תהיה לצל יומם.

כנזכר לעיל (וראו מה שנכתב על כך בשיר השירים, על הפסוק "לסוסתי"). וזוהי בחינת סוכות, על דרך מה שכתוב: "וסוכה תהיה לצל יומם".

כי המדות נקראו יומין כידוע ויומם הוא בחי' החסד כמ"ש בזהר פ' אמור (דק"ג ע"ב) דכתיב יומם יצוה ה' חסדו.

המדות נקראות "ימים", כידוע; ו"יומם" הוא בחינת חסד, כמו שכתוב בזהר, פרשת אמור (דף ק"ג ע"ב): "יומם יצוה ה' חסדו".

והוא בחי' יומא דאזיל עם כולהו יומין כי החסד הוא הראשון שבמדות וכולל כולם ונותן בהם כח בכולם כמ"ש

וזוהי בחינת "יומא דאזיל עם כולהו יומין" — היום שהולך עם כל הימים, שכן חסד הוא הראשון במדות, כולל את כולן ונותן כוח לכולן, כפי שכתוב

בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם וע' בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך יומם ובמ"א נתבאר דיומם היינו חסד דאבא וכ"מ [וכן משמע] קצת ממ"ש בפי' בלק (דקצ"א ע"ב) סבא עילאה כו'

בפירוש הרמ"ז שם. וראו גם פרדס, בערכי הכינויים, בערך "יומם". ובמקום אחר מבואר ש"יומם" הוא חסד דאבא; וכך משתמע במידת-מה ממה שכתוב בפרשת בלק (דף קצ"א ע"ב): "סבא עילאה" וכו',

ומנו אברהם דכתיב יומם יצוה והרמ"ז [והרב משה זכות] פ' תצוה (דף קפ"ט ע"ב) גבי דא אברהם סבא פי' שהכוונה על החכמה ששם הוא מקום

"ומנו? אברהם, דכתיב יומם יצוה" — ומיהו? אברהם, שעליו נאמר "יומם יצוה". והרמ"ז בפרשת תצוה (דף קפ"ט ע"ב), על "דא אברהם סבא" — "זה אברהם הזקן" — פירש שהכוונה לחכמה, שבה נמצא המקום

הזקנה ע"ש ועמ, ש עוד מענין יומם בסידור שער ר"ה [ראש השנה] בד"ה אדני שפתי תפתח ופי' לצל יומם היינו בחי' מקיף וצל על בחי' יומם שהוא החסד

של הזקנה; ראו שם. וראו עוד על ענין "יומם" בסידור, שער ראש השנה, בדרוש המתחיל "אדני שפתי תפתח". ופירוש "לצל יומם" הוא בחינת אור מקיף וצל על בחינת "יומם", שהיא חסד.

והענין כי להיות המשכת והתלבשות אור א"ס ב"ה במדות ובכלל היינו בבחי' החסד להחיותו כנשמה המתפשטת בגוף

והענין הוא, שכדי שתהיה המשכה והתלבשות של אור אין סוף ברוך הוא במדות, ובכללות — כלומר, בבחינת חסד — להחיותו כנשמה המתפשטת בגוף,

הנה א"א להיות המשכה זו בבחי' פנימית אלא ע"י שמתחלה הוא נמשך להיות בבחי' מקיף ואח"כ נמשך ומתלבש בבחי' פנימי [פנימיות / פנימית]

אי אפשר שהמשכה זו תהיה בבחינת פנימיות, אלא אם תחילה נמשכת בבחינת מקיף, ולאחר מכן נמשכת ומתלבשת בבחינת פנימיות.

(ועמ"ש מזה בביאור ע"פ צו את בני [בני ישראל] כו' את קרבני לחמי כו' בפי פנחס) וכ"ז [וכל זה] הוא בחי' סוכות שמתחלה נמשך בבחי' מקיף

(וראו מה שנתבאר על כך בביאור על הפסוק "צו את בני ישראל" וכו', "את קרבני לחמי" וכו', בפרשת פינחס). וכל זה הוא בחינת סוכות, שכן בתחילה האור נמשך בבחינת מקיף;

והוא ענין מצות הסוכה הסובבת ממעל וע"ז נאמר וסוכה תהיה לצל יומם שהסוכה היא צל ומקיף על בחי' יומם כו' [וע' מזה עוד בר"עמ [ברעיא מהימנא] פ' פנחס דרנ"ה ע"ב ודרנ"ו ע"א] ואח"כ בשמע"צ [בשמיני

עצרת] נכנסת ההארה ונתפסת בפנימיותם

וזהו ענין מצוות הסוכה, המקיפה מלמעלה. ועל כך נאמר: "וסוכה תהיה לצל יומם" — הסוכה היא צל ומקיף על בחינת "יומם" וכו'. [ועיינו עוד בענין זה ברעיא מהימנא, פרשת פנחס, עמ' 255b ועמ' 256a]. לאחר מכן, בשמיני עצרת, ההארה נכנסת ונקלטת בפנימיותם.

ולכן נקי עצרת לשון קליטה וכניסה ואסיפה שנכנס ההמשכה בבחי' פנימיות (ועד"ז יובן מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] פ"ט דברכות) (דנ"ה) גבי בצלאל. בצל אל היית וידעת.

ולכן היא נקראת עצרת, מלשון קליטה, כניסה ואסיפה, שכן ההמשכה נכנסת בפנימיות. (ועל פי זה יובן גם מאמר חז"ל בפרק ט' בכרכות (עמ' 55) על בצלאל: "בצל אל היית וידעת").

כי מה שבצלאל אמר לעשות תחלה המשכן ואח"כ הארון והכלים היינו ג"כ עד"ז שכל המשכה מלמעלה למטה צ"ל נמשך האור בבחי' מקיף בתחלה ואח"כ דייקא יומשך בבחי' פנימית

שכן העובדה שבצלאל אמר לעשות תחילה את המשכן, ואחר כך את הארון והכלים, קשורה גם היא לעניין זה: בכל המשכה מלמעלה למטה, האור צריך להימשך תחילה בבחינת מקיף, ורק לאחר מכן להימשך בבחינת פנימי.

וזהו שצריך להקדים תחלה את המשכן שהוא בחי' המקיף ואח"כ הכלים שהם בחי' א"פ [אור פנימי] כו' וזהו שצריך להקדים ולעשות תחילה את המשכן, שהוא בחינת המקיף, ואחר כך את הכלים, שהם בחינת אור פנימי וכו'.

ולכן אמר עליו משה בצל אל היית. כי אל היינו בחי' חסד כמ"ש חסד אל כל היום.

ולכן אמר עליו משה: "בצל אל היית". שכן "אל" הוא בחינת חסד, כמו שנאמר: "חסד אל כל היום".

36 ומבואר לעיל שכדי להיות חסד יבנה צ"ל תחלה ההמשכה בבחי' מקיף כענין לצל יומם כו' וזהו בחי' בצל אל היית.

וכפי שהתבאר לעיל, כדי שיתקיים "חסד יבנה", ההמשכה צריכה לבוא תחילה בבחינת מקיף, כענין "לצל יומם" וכו'; וזוהי בחינת "בצל אל היית",

היינו אור מקיף של בחי' החסד ואזי אח"כ נמשך בבחי' פנימית ג"כ וע' בזהר תרומה (קנ"ב סע"א [סוף עמוד א]) ופ' פקודי (דרכ"ג ע"ב ודרכ"ב ע"א) ובפ' שלח (דקס"ב ב')

כלומר, אור מקיף של בחינת חסד; ולאחר מכן נמשכת ההמשכה גם בבחינת פנימיות. ראו בזהר, תרומה (סוף קנ"ב ע"א), ובפרשת פקודי (דפים רכ"ג ע"ב ורכ"ב ע"א), ובפרשת שלח (דף קס"ב ע"ב).

והיינו כי בצלאל עצמו הוא המקשר וממשיך ההמשכה בבחי' פנימית שהוא בחי' צדיק יסוד עולם כמ"ש בזהר פי ויקהל (דרי"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפ' פקודי (דרכ"ד סע"א [סוף עמוד א])

וזהו שבצלאל עצמו הוא המקשר וממשיך את ההמשכה בבחינת פנימיות, שכן הוא בחינת "צדיק יסוד עולם", כמו שכתוב בזהר, פרשת ויקהל (סוף דף רי"ד ע"ב), ובפרשת פקודי (סוף דף רכ"ד ע"א);

אלא שבצל אל היית ששרשו מבחי' המקיפים שכדי שיומשך ההמשכה בבחי' פנימית צ"ל תחלה בבחי' מקיף וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער העמידה פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] גבי אל עליון כו'

אלא ש"בצל אל היית" — שורשו בבחינת המקיפים; כדי שההמשכה תימשך בבחינת פנימיות, עליה להיות תחילה בבחינת מקיף. וראו בפרי עץ חיים, שער העמידה, פרק י"ד, בענין "אל עליון" וכו',

קונה הכל כו' וע' כה"ג [כהאי גוונא] בזהר בראשית (דף ו' סע"א [סוף עמוד א]) ע"פ ובניהו בן יהוידע כו' מאן אתר נפיק כו' אהדר קרא ואמר מקבציאל.

"קונה הכול" וכו'. וראו כיוצא בזה בזוהר, בראשית (דף ו' ע"א), על הפסוק "ובניהו בן יהוידע" וכו': "מאיזה מקום יצא?" וכו'; "חזר הפסוק ואמר: מקבציאל",

דרגא עילאה סתימאה. דעין לא ראתה כו' ובפי' הרמ"ז [הרמ"ז] שם דמקבציאל היינו קבוץ וכנוס שם אל כו'

"דרגה עליונה וסתומה, שעין לא ראתה" וכו'. ובפירוש הרמ"ז שם נאמר ש"מקבציאל" פירושו קיבוץ וכינוס של שם אל וכו'.

ובן יהוידע זהו כענין מה שאמרו בצל אל היית וידעת שהדעת הוא התחברות להיות נמשך אח"כ בבחי' פנימית

ו"בן יהוידע" הוא בדומה למה שאמרו "בצל אל היית וידעת": "ידעת" פירושו שהדעת היא חיבור, כדי שההמשכה תימשך לאחר מכן בבחינת פנימיות.

וזהו ג"כ ענין אהל מועד מועד מלשון ונועדתי לך אותיות ונודעתי שהוא לשון התקשרות והתחברות כו'

וזהו גם עניינו של אוהל מועד: "מועד" הוא מלשון "ונועדתי לך", ואותן אותיות יש גם ב"ונועדתי", לשון התקשרות והתחברות וכו',

דהיינו המשכת יחוד אור א"ס ב"ה בנפש האדם והיינו ע"י בחי' אהל שהוא בחי' ובצל ידי כסיתך וכמ"ש מזה ע"פ במדבר סיני באוהל מועד כו'

כלומר, המשכת ייחודו של אור אין סוף, ברוך הוא, אל נפש האדם. הדבר נעשה באמצעות בחינת האוהל, שהיא בחינת "ובצל ידי כסיתך". וכפי שנכתב על כך בפירוש הפסוק "במדבר סיני באוהל מועד" וכו';

עייש ועי' בזח"א [בזהר חלק א] **וירא** (דצי"ח א' ב' ודצי"ז סע"ב [סוף עמוד ב]) **בענין והוא יושב פתח האהל כו'**

עיינ שם. וראה בזוהר, חלק א, וירא (דפים צח ע"א-ע"ב, ובסוף דף צז ע"ב), בעניין "והוא יושב פתח האוהל" וכו',

ובפי' בא (דל"ו סע"א [סוף עמוד א]) **ובפי' הרמ"ז** [הרב משה זכות] (שם ושם) **ובפי' ויקרא** (דף י"ד ע"א) **ובפי' אחרי**

(דע"א סע"ב [סוף עמוד ב]) **ועמ"ש סד"ה קול דודי כו' בענין ופסח ה' אל הפתח כו'.**

ובפרשת בא (סוף דף לו ע"א), ובפירוש הרמ"ז (שם ושם), ובפרשת ויקרא (דף יד ע"א), ובפרשת אחרי (סוף דף עא ע"ב). וראה מה שנכתב בסוף המאמר הפותח "קול דודי" וכו', בעניין "ופסח ה' אל הפתח" וכו'.

ועמ"ש סד"ה להבין פי' הפסוק מי אל כמוך כו' ועמ"ש סד"ה ויקהל משה כל הקורא ק"ש [קריאת שמע]

בלא תפילין כו' ע"ש

וראה מה שנכתב בסוף המאמר הפותח "להבין פירוש הפסוק 'מי אל כמוך' וכו'; וראה מה שנכתב בסוף המאמר הפותח "ויקהל משה": "כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין" וכו'; עיינ שם.

והנה כמו שענין וסוכה תהיה לצל יומם הוא המשכה למעלה ביי"ס [ב"י ספירות] עליונות מקיפים ואח"כ

פנימיים וכך הוא ג"כ בנפש

והנה, כשם שענין "וסוכה תהיה לצל יומם" הוא המשכה למעלה, בעשר הספירות העליונות — תחילה בבחינת מקיפים ואחר כך בבחינת פנימיים — כך הוא גם בנפש.

כי ע"י צמיחת האהבה ורעש גדול הנ"ל עיי' ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל המשכה וגילוי אלקות בנפש

מלמעלה למטה ג"כ בבחי' מקיף ופנימי

כי באמצעות צמיחת האהבה והרעש הגדול הנזכרים לעיל, מתקיים "ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל": נמשכת ומתגלה אלקות בנפש מלמעלה למטה, גם בבחינת מקיף ובבחינת פנימי.

כי ישראל מפרנסין כו' ועיי' ג"כ מתפרנסין כו' (עמ"ש מזה בד"ה יונתי כו') וההמשכה היא בסוכות

כי ישראל מפרנסים וכו', ועל ידי כך גם הם מתפרנסים וכו' (ראה מה שנכתב על כך במאמר הפותח "יונתי" וכו'). וההמשכה היא בחג הסוכות,

ולכן הוא זמן שמחתנו ע"י גילוי א"ס ב"ה בנפשו כו' אך שמחה זו היא בבחי' מקיף עדיין

ולכן זהו "זמן שמחתנו", בזכות גילוי אין סוף, ברוך הוא, בנפשו וכו'. אולם שמחה זו היא עדיין בבחינת מקיף;

אלא שאח"כ בחיי שמיני עצרת הוא הקליטה שנקלטת בפנימיותו ממש וז"ש [וזהו שכתוב] עצרת תהיה לכם דוקא וכתרגומו כנישו כו' וכמ"ש מזה לקמן ע"פ ה' לי בעוזרי כו'

רק לאחר מכן, בחינת שמיני עצרת היא שלב הקליטה, שבו האור נקלט ממש בפנימיותו. וזהו [פירוש] הכתוב: "עצרת תהיה לכם" דווקא, וכפי שמתרגם התרגום: "כינוס" וכו'. וכפי שנכתב על כך להלן, על הפסוק "הוי' לי בעוזרי" וכו';

ע"ש וזהו וירם קרן לעמו דהיינו שנמשך גילוי א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' עוה"ב [עולם הבא] שהוא נברא ביו"ד בלבד זיו השכינה כו' וכמ"ש מרב כל:

ע"י שם. וזהו "וירם קרן לעמו": נמשכת התגלות של אין סוף, ברוך הוא, שלמעלה מבחינת עולם הבא, שנברא ביו"ד בלבד — זיו השכינה וכו'; וכפי שנאמר: "מרב כל".

37 ז' כשעירים עלי דשא וכרביבים עלי עשב. הנה ההפרש בין דשא לעשב הוא שדשא נקרא העשב בתחלת צמיחתו כשהתחיל לצמוח ולהראות ע"ג [על גבי] קרקע

7. "כמו ממטרים על הדשא הרך, וכמו טיפות גשם על העשב". ההבדל בין דשא לעשב הוא שדשא הוא הכינוי לעשב בתחילת צמיחתו, כשהוא מתחיל לנבט ולהראות מעל פני הקרקע;

ואחר שנתגדל נקרא עשב כן פי' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] מהאריז"ל [מהאריז"ל זכרוננו לברכה] וכ"ה בשרשים וכמ"ש תדשא הארץ דשא ושעירים היינו המטר הדק מאד כמו שעירות כו'. שמזה גידול הדשא.

ולאחר שגדל הוא נקרא עשב. כך מבואר בלקוטי תורה של האריז"ל, וכך גם בספר השורשים, וכן נאמר: "תדשא הארץ דשא". ו"שעירים" הם גשם דק מאוד, כמו שעירות, וכו', שממנו גדל הדשא.

אבל העשב שכבר גדול גידולו מהרביבים שהם הטפות מטר הגסות וכן יש ב' בחינות אלו בבחי' התורה הנקרא מטר.

אבל העשב, שכבר צמח וגדל, גדל בזכות הרביבים, שהם טיפות גשם עבות. וכך יש שתי בחינות אלה גם בתורה, הנקראת מטר:

38 והיינו משנה ותלמוד פי' משניות נקרא שעירים מלשון שעירות כי התורה נמשלה לשעירות כמ"ש קווצותיו תלתלים כו' תלי תלים של הלכות וכן נאמר ושער רישי [רישיה] כעמר נקא.

כלומר, משנה ותלמוד. המשניות נקראות "שעירים", מלשון "שעירות", משום שהתורה נמשלה לשעירות, כמו שנאמר: "קבוצות תלתליו" וכו' — "תלי תלים של הלכות". וכך נאמר גם: "ושער ראשו כעמר נקי".

כי כמו שהשערה נמשכת מן המוח כן הם פרטי ההלכות שבתורה שהן המשכות רבים נמשכים מבחי' חכמה עילאה חכים ולא בחכמה ידיעא.

כשם שהשערה נמשכת מן המוח, כך פרטי ההלכות שבתורה — שהם המשכות רבות — נמשכים מבחינת חכמה עילאה, "חכים ולא בחכמה ידיעא".

39 והיינו בחיי משניות שהן הלכות פסוקות שהן רק נמשלים לשערות שהן ג"כ המשכות כנ"ל. ועסק התלמוד נק' רביבים שהוא ג"כ טיפי מטר

וזוהי בחינת המשניות, שהן הלכות פסוקות, והן רק נמשלות לשערות, שגם הן המשכות, כפי שהוסבר לעיל. העיסוק בתלמוד נקרא "רביבים", שגם הם טיפות גשם,

רק שהם גדולים וכך הוא בחיי התלמוד שהוא עיון ההלכה בפלפול רב ובעמקות השכל יותר מבמשנה וכשם שהמטר הנקרא רביבים מצמיח עשב

אלא שהן גדולות. וכך היא בחינת התלמוד: עיון בהלכה באמצעות פלפול רב ובעומק השכל, יותר מאשר במשנה. וכשם שהגשם הנקרא "רביבים" מצמיח עשב,

שהוא צמיחה גדולה יותר מבחי' הדשא כן ע"י עסק התלמוד פועל ישועות בנפש להיות גילוי האהבה ויראה בבחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] גדולים יותר כו'

שהוא צמיחה גדולה יותר מבחינת הדשא, כך העיסוק בתלמוד מחולל ישועות בנפש, ומביא לגילוי של אהבה ויראה בדרגה נעלית יותר של אהבה ויראה וכו'.

כי המדות נק' בחיי צומח ויש בהם קטנות וגדלות כנודע [וע' מענין דשא ועשב בזח"א [בזהר חלק א] בראשית (ד"י"ח ע"ב)]

שכן המדות נקראות בחינת הצומח, ויש בהן קטנות וגדלות, כידוע. [ועיינו בעניין הדשא והעשב בזהר, חלק א, בראשית (דף יח ע"ב),

שהם ב' בחיי מלאכים יוצר משרתים שבכל יום חדשים לבקרים ואשר משרתיו שעומדים ברום עולם משיי"ב [מששת ימי בראשית] כו'

שהן שתי בחינות של מלאכים: "יוצר משרתים", המתחדשים בכל יום ונקראים "חדשים לבקרים", ו"אשר משרתיו", העומדים "ברום עולם" מאז ששת ימי בראשית וכו';

ושזהו ג"כ ענין חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם וע"ש ג"כ (ד"ט ע"א) ועיין מענין חציר ועשב ג"כ בזהר פ' פנחס (דרי"ז ע"א)

וזהו גם ענין "חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם"; ועיינו גם שם (דף יט ע"א). ועיינו גם בענין החציר והעשב בזהר, פרשת פינחס (דף ר"ז ע"א).

ועד"ז יובן בנפש דבחי עשב זהו בבחי עבודת האדם שלמעלה מבחי בהמה ועמ"ש בענין עשב ע"פ ואלה המשפטים וע' עוד בזהר תרומה (דקע"א סע"א [סוף עמוד א])

ועל דרך זו יובן הדבר בנפש: בחינת העשב היא בחינת "עבודת האדם", שהיא למעלה מבחינת הבהמה. ועיינו במה שנכתב בענין העשב על הפסוק "ואלה המשפטים"; ועיינו עוד בזהר, פרשת תרומה (בסוף דף קע"א ע"א),

ובפ' ויקרא ד"ב ע"א] ועיקר הענין הוא שיש ב' מיני צמיחות הצומחי [הצומחים] מהארץ ע"י הזריעה האחד שהצמיחה היא במהותה ועצמותה כמו הגרעין הנזרע

ובפרשת ויקרא, דף יב ע"א]. ועיקר הענין הוא שיש שני סוגי צמיחה מן הארץ באמצעות זריעה. בסוג הראשון, הצמיחה דומה במהותה ובעצמותה לגרעין שנזרע,

וכמו זרעוני תבואה דגן וחטים כו' שהחטים הצומחים הם כמו החטים שנזרעו רק שפעולת הזריעה בארץ הוא שהצמיח היא בתוספת מרובה מאד מאד כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כלום אדם זורע קב

כמו זרעי התבואה, הדגן והחטים וכו': החטים שצומחות דומות לחטים שנזרעו, אלא שפעולת הזריעה בארץ מביאה לצמיחה בתוספת גדולה מאוד, כפי שאמרו חז"ל: "וכי אדם זורע קב"

אלא להוציא כמה כורים והב' היא כמו צמיחת פירות האילן ע"י הגרעין הנטוע בארץ שהגרעין הנטוע אין לו ערך כלל לגבי הפירות הנצמחים ממנו.

"אלא כדי להוציא כמה כורים?" והמין השני דומה לצמיחת פירות האילן מתוך הגרעין שניטע בארץ, שלגרעין הנטוע אין שום ערך ביחס לפירות שצומחים ממנו.

והוא התחדשות ממש. (ועמ"ש במ"א ע"פ הזהר ח"א [חלק א'] ר"פ נח גבי ועבד איבין ורבי זרעין והרמ"ז [והרב משה זכות] שם פ"י שהם פרי העץ ופה"א נשמות ומלאכים) וכמ"כ [וכמו כן] למעלה כי

והרי זו התחדשות ממש. (וראו מה שנכתב במקום אחר על פי הזהר, חלק א, בתחילת פרשת נח, בענין "ועבד איבין ורבי זרעין"; והרמ"ז פירש שם שהכוונה לפירות העץ ולפירות האדמה — נשמות ומלאכים). וכך גם למעלה, שכן

הנה באתעדלית [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] והוא כמשל הזריעה והצמיחה ויש בה צמיחה ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] מעין האתעדלית [האתערותא דלתתא] רק שהיא ב תוספת מרובה מאד מאד.

הנה, על ידי אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא, והדבר דומה לזריעה ולצמיחה. יש בה צמיחה — אתערותא דלעילא מאותו סוג של אתערותא דלתתא, אלא שהיא בתוספת גדולה מאוד.

והבי' כשהאתדל"ע [כשהאתערותא דלעילא] הוא מבחי' עליונה מאד שאין האתעדלית [האתערותא דלתתא] ממהות וערך זה כלל רק שמ"מ ע"י זריעה בארץ העליונה שיש בה כח הצומח

והמין השני הוא כשהאתערותא דלעילא באה מבחינה עליונה מאוד, כך שאתערותא דלתתא אינה מאותו מהות ואינה בערך שלה כלל; אלא שאף על פי כן, באמצעות זריעה בארץ העליונה, שיש בה כוח הצמיחה

שהוא מבחי' גבוה מאד דנעוץ תחלתן בסופן נצמח כן צמיחה עליונה מאד מאד (וי"ל [ויש לומר] בזה שהוא המשכה שבדרך השתלשלות והמשכה שלמעלה מסדר ההשתלשלות).

שהוא מבחינה גבוהה מאוד, כי "נעוץ תחילתן בסופן" — צומחת באופן זה צמיחה עליונה מאוד. (ויש לומר בכך שמדובר בהמשכה בדרך השתלשלות ובהמשכה שלמעלה מסדר ההשתלשלות.)

ועמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה זורע צדקות גבי אלא דלכאורה זה אינו מן המדה כו' אך הענין הוא כו' ועי"ז מוציא כח הצומח את כחו אל הפועל כו' ע"ש. (וסד"ה איהו וחיוהי)

וראו מה שנכתב באגרת הקודש, בדיבור המתחיל "זורע צדקות", בעניין "אלא שלכאורה זה אינו מן המידה" וכו', "אך העניין הוא" וכו', "ועל ידי זה מוציא כוח הצומח את כחו אל הפועל" וכו'; עיינו שם. וכן בסוף הדיבור המתחיל "איהו וחיוהי".

וזהו ענין כשעירים כו' שהצמיחה שמבחי' שעירים שהוא מטר הדק הוא רק כעין הזרע הנזרע אלא שהוא בתוספת מרובה

וזהו ענין "כשעירים" וכו': הצמיחה שמבחינת שעירים, שהיא מטר דק, דומה רק לזרע שנזרע, אלא שהיא בתוספת גדולה;

והיינו בחי' לימוד המשניות שהוא עלי דשא שהדשא אינו כעשב שנאמר בו עשב מזריע זרע משא"כ בדשא כמ"ש בזהר בראשית (ד"ט ע"א).

וזהו בחינת לימוד המשניות, שהיא "על הדשא"; שכן הדשא אינו כמו העשב, שעליו נאמר "עשב מזריע זרע", ואילו בדשא אין הדבר כך, כפי שנאמר בזהר, בראשית (דף י"ט ע"א).

והיינו כי מלימוד וגרסת המשניות לא נעשה הולדה חדשה רק מה שמבואר בהמשניות אבל כרביבים עלי עשב היינו שהצמיחה שמבחי רביבים שהוא בעלי תלמוד.

כלומר, מלימוד המשניות ומגרסתן לא נוצרת הולדה חדשה, אלא רק מה שמבואר במשניות. אבל "כרביבים עלי עשב" — הכוונה לצמיחה הנובעת מבחינת הרביבים, שהיא בחינת בעלי התלמוד,

הוא בחי' עשב מזריע זרע עץ פרי כו' שמוציאים מפלפולם דין חדש כמו נפק מלתא מביניהו שע"י העיון מולידים דין חדש מה שהיה בהעלם דבר קודם העיון הלו

הוא בחינת "עשב מזריע זרע, עץ פרי" וכו': הם מוציאים מפלפולם דין חדש, כמאמר "נפק מלתא מביניהו" — יצא דבר מביניהם. באמצעות העיון הם מולידים דין חדש, שהיה בהעלם קודם לעיון זה.

(והוא כמשל צמיחת דבר חדש כמו הפרי מהגרעין הנזרע כו' שהיה בו כח הפרי בהעלם מאד. וע' באגה"ק [באגרת הקודש] סד"ה והמשכילים יזהירו שזהו התגלות תעלומות חכמה ובמ"א נתבאר שזהו כמי שחופר בעומק הארץ ועי"ז מוציא מי מעיין

(והרי זה כמשל צמיחתו של דבר חדש, כגון הפרי מן הגרעין שנזרע וכו', שכוח הפרי היה טמון בו בהעלם עמוק. ועיינו באגרת הקודש, בסוף הקטע המתחיל "והמשכילים יזהירו", שם מבואר שזהו גילוי "תעלומות חכמה". ובמקום אחר נתבאר שזה דומה לאדם החופר בעומק האדמה, ועל ידי כך מוציא מי מעיין,

שהוא נביעה חדשה מהמקור משא"כ הלומד רק מה שכתוב זהו כמו המים שאינן בעומק הארץ כ"א על פני הארץ ונודע שהמעין הוא בחי' עליונה מאד שהוא מבחי' חכמה שלמעלה מהבינה כו'

שהם נביעה חדשה מן המקור; ואילו מי שלומד רק את מה שכתוב, הרי זה כמו מים שאינם בעומק האדמה אלא על פני האדמה. וידוע שהמעין הוא בחינה נעלית מאוד, שמקורה בבחינת חכמה, שלמעלה מבינה וכו'.

ועמ"ש לקמן בד"ה ושאתם מים בששון ממעיני הישועה מבחי' מעיין דייקא ע"ש ולכן עי"ז נמשך ג"כ מלמעלה אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחי' תעלומות חכמה וז"ש [וזהו שכתוב] בזח"א [בזהר חלק א] פ' חיי (שרה)

ועיינו במה שכתוב להלן כמאמר המתחיל "ושאתם מים בששון ממעיני הישועה", שדווקא מבחינת מעיין — ראו שם. ולכן נמשכת על ידי כך גם מלמעלה אתערותא דלעילא מבחינת "תעלומות חכמה". וזהו שכתוב בזהר חלק א', (פרשת חיי שרה)

(דק"ל ע"ב) ע"פ עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו. מאי למחכה לו. כד"א [כמה דאת אמר] חכה את איוב בדברים.

(דף ק"ל ע"ב), על הפסוק "עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו": "מהו 'למחכה לו'? כמו שנאמר 'חכה את איוב בדברים'".

ואלין אינון דדחקין למלה דחכמתא ודייקין ליה ומחכאן ליה למנדע ברירו דמלה ולאשתמודעא למאריהון כו' ע"ש הרי שעי"ז נמשך מבחינת עין לא ראתה כו'

"ואלה הם הדוחקים בדבר חכמה, מדייקים בו ומחכים לו, כדי לדעת את בירור הדבר ולהכיר את אדונם" וכו'; עיינו שם. הרי שעל ידי כך נמשכת מבחינת "עין לא ראתה" וכו',

יעשה כו' וע' בפ"י זה בזהר (ואתחנן דרס"ז ע"ב) מענין יעשה תעשה מבע"ל כו' וזהו ענין כשעירים ורביבים כי שעירים היינו בחי' השערות עצמן עד"מ

"הוא יעשה" וכו'. ועיינו בביאור זה בזהר (ואתחנן, דף רס"ז ע"ב), בענין "יעשה" — היה צריך לומר "תעשה" וכו'. זהו ענינם של "כשעירים" ו"כרביבים": "שעירים" הם, בדרך משל, בחינת השערות עצמן;

אך ע"י העיון כתיב סלסלה ותרוממך לבחי' שלמעלה מהשערות והיינו בחי' רביבים ע"ד מ"ש ואתה מרובות קדש מה רב טובך כו' והוא בחי' הפנימיות המלוכש בתוך השערות שהוא החיצוניות.

אך באמצעות העיון נאמר "סלסלה ותרוממך" — אל הבחינה שלמעלה מן השערות. זו בחינת "רביבים", בדומה לנאמר "ואתה מרובות קודש" ו"מה רב טובך" וכו'. זוהי בחינת הפנימיות המלוכשת בתוך השערות, שהן החיצוניות.

וז"ש [וזהו שכתוב] (במיכה ס"י ה') והיה שארית יעקב כו' כטל מאת ה' כרביבים עלי עשב כו' הרי שרביבים הוא שייך לבחי' טל כו'.

וזהו שנאמר (במיכה, פרק ה'): "והיה שארית יעקב" וכו', "כטל מאת ה', כרביבים עלי עשב" וכו'. הרי ש"רביבים" שייכים לבחינת הטל וכו'.

ועמ"ש בד"ה תורה צוה מענין ב' בחי' שיש בתורה אירוסין ונשואין ועד"ז יובן ג"כ ענין כשעירים ורביבים

ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "תורה צוה", בענין שתי הבחינות שכתורה — אירוסין ונשואין; ועל דרך זו יובן גם ענינם של "כשעירים" ו"כרביבים",

כי מה שעיי העיון נולד דין חדש הי"ז [הרי זה] כמו בחיי הולדה שהיא מבחי נשואין כו'.

שכן כאשר באמצעות העיון נולד דין חדש, הרי זה כבחינת הולדה, שהיא מבחינת נישואין וכו'.

והנה בספ"ד [בספרא דצניעותא] בזהר ס"פ תרומה (דקע"ז א') איתא ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע היינו דכתיב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב.

והנה, בספרא דצניעותא שבוהר, בסוף פרשת תרומה (דף קע"ז ע"א), נאמר: "ויאמר אלקים: תדשא הארץ דשא, עשב מזריע זרע" — זהו שכתוב: "ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב".

בהאי זמנא אדני הוי אתה החלות כו'. וא"כ מוכן דבחי שיערים עלי דשא ורביבים עלי עשב שייך ג"כ בבחי זריעה וצמיחה זו דעשיית [דעשרת ימי תשובה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים]

"בהאי זמנא: אדני הוי, אתה החלות" וכו'. ואם כן, מוכן שגם בחינת "שיערים עלי דשא" ו"רביבים עלי עשב" שייכת לזריעה ולצמיחה זו של עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים.

והענין כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] ע"פ כי כארץ תוציא צמחה כו' דהיינו הצמיחה והאתעדל"ע [והאתערותא דלעילא] הנמשך בכל השנה ע"י זריעת המצות זורע צדקות כו'.

והענין הוא כפי שנכתב לעיל על הפסוק "כי כארץ תוציא צמחה" וכו': הצמיחה ואתערותא דלעילא הנמשכת במשך השנה כולה באמצעות זריעת המצוות, "זורע צדקות" וכו';

כן אדי הוי יצמיח צדקה ותהלה ברי"ה [בראש השנה] ויוהכ"פ [ויום הכפורים] והיינו ע"י התשובה וכמבואר לעיל שבחי שברים זהו בחי חרישה כו' וצמיחה זו היא מבחי עליונה יותר וז"ש [וזהו שכתוב] בהאי זמנא אדי הוי אתה החלות כו'.

"כך יצמיח אדני הוי צדקה ותהלה" בראש השנה וכיום הכיפורים; והדבר נעשה באמצעות תשובה, כפי שהוסבר לעיל: בחינת השברים היא בחינת החרישה וכו'. וצמיחה זו באה מבחינה נעלית יותר. ועל כך נאמר: "בעת הזאת: אדני הוי, אתה החילות" וכו'.

40 והנה צמיחה זו הוא ג"כ ע"י זרקתי עליכם מים טהורים שהם י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] ונודע שיש כמה מדרגות זו למעלה מזו בענין גילוי יג"מ [י"ג מדות] הרחמים שהתחלה הוא ברי"ה [בראש השנה] ע"י השופר ועיקר הגילוי הוא ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ובפרט בנעילה דיוהכ"פ [דיום הכפורים]

והנה גם צמיחה זו באה באמצעות "זרקתי עליכם מים טהורים", שהם שלוש עשרה מידות הרחמים. ידוע שיש כמה מדרגות בגילוי שלוש עשרה מידות הרחמים, זו למעלה מזו: תחילת הגילוי היא בראש השנה, באמצעות השופר, ועיקר הגילוי הוא ביום הכיפורים, ובייחוד בתפילת נעילה ביום הכיפורים.

וזהו ענין כשעירים כו' וכרביבים כו' ועמ"ש סד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו' ועמ"ש עוד מענין סלסלה ותרוממך בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בפ' אחרי:

וזהו ענין "כשעירים" וכו', "וכרביבים" וכו'. ראו גם את הנכתב בסוף המאמר המתחיל "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול" וכו'; וכן את הנכתב עוד בענין "הוקיר אותה והיא תרומם אותך", בביאור על הפסוק "כי ביום הזה יכפר" בפרשת אחרי.

41 ח והנה אופן אחד בארץ ת"י [תרגום יונתן] מלרע לרום שמיא וכן מתחת לרקיע מתורגם מלרע והענין

כמ"ש בשם הה"מ [הרב המגיד] דהנה בפ' בראשית כתיב את כל אשר עשה

8. כעת, "אופן אחד בארץ": תרגום יונתן מתרגם זאת "למטה (מלרע), [עד] רום השמים". וכך גם "מתחת לרקיע" מתורגם "מלרע". הביאור הוא על פי מה שנכתב בשם המגיד: בפרשת בראשית נאמר "את כל אשר עשה",

והנה טוב מאד וא"כ מהיכן נתהווה הרע שהרי נאמר ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע

"והנה טוב מאד". אם כן, מניין בא הרע? שהרי נאמר: "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע".

אך הענין שהרע כשרשו אינו רע כלל ואדרבה שרשו ומקורו המחיה אותו הוא טוב ע"ד שארז"ל [שאמר רבותינו זכרונם לברכה] שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו.

אך הביאור הוא שבשורשו הרע אינו רע כלל; אדרבה, שורשו ומקורו המחיה אותו הוא טוב, כדברי חז"ל: "שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו".

וכמשל הזונה עם בן המלך המבואר בזח"ב [בזהר חלק ב'] (פ' תרומה דקס"ג ע"א) שכל רצונה וחפצה שלא

ישמע אליה הבן כו' וזהו שארז"ל [שאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ טוב זה יצ"ט [יצר טוב] מאד זה יצה"ר [יצר

הרע]

והדבר דומה למשל הזונה ובנו של המלך, המבואר בזהר, חלק ב' (פרשת תרומה, דף קס"ג ע"א): כל רצונה ותשוקתה הוא שהבן לא ישמע לה וכו'. ועל כך אמרו חז"ל על הפסוק: "טוב — זה יצר טוב; מאד — זה יצר הרע".

אך כשירוד למטה ע"י השתלשלות נעשה למטה רע גמור והוא כמשל המכבד שמכבדין בו הבית

אך כשהוא יורד למטה על ידי השתלשלות, הוא נעשה למטה רע גמור. והדבר דומה למטאטא שמטאטאים בו את הבית:

שהרי הוא טוב שעל ידו מבערים הקיסמים והפסולת מן הבית אך כשלוקחים ממנו שבט להכות בו התינוק נעשה רע כו' וזהו לשון מלעיל ומלרע.

הרי הוא טוב, כי באמצעותו מוציאים מהבית את השבבים ואת הפסולת; אך כשנוטלים ממנו מקל כדי להכות בו ילד, הוא נעשה רע וכו'. וזהו [פירוש] המונחים "מלעיל" ו"מלרע",

דהוא תרגום של מעלה ומטה שמה שהוא בחי' למטה נק' מלרע שאינו רע ח"ו [חס ושלום] כ"א שורש ומקור שיתהווה ממנו ע"י רבוי השתלשלות בחינת רע כו'

שהם התרגום של "למעלה" ו"למטה": מה שנמצא בבחינת "למטה" נקרא "מלרע" — לא מפני שהוא רע, חס ושלום, אלא מפני שהוא השורש והמקור שממנו תתהווה בחינת הרע באמצעות ריבוי שלבי השתלשלות וכו';

משא"כ בבחי' שהוא מלעיל אין שם שורש להתהוות רע כלל ועד"ז שרפים עומדים ממעל לו בעולם הבריאה דשם בינה מקננא אין שם שורש לרע כלל.

ואילו בבחינה שהיא "מלעיל" אין כלל שורש שממנו יכול להתהוות רע. ועל דרך זה, "שרפים עומדים ממעל לו" בעולם הבריאה, שבו בינה מקננא; שם אין כלל שורש לרע.

אבל האופנים שהם בעשייה שעליו נאמר אף עשיתיו היינו שבעשייה יש יניקה לבחי' אף ע"ד שלשה פתחו באף כו'.

אבל האופנים נמצאים בעשייה, שעליה נאמר "אף עשיתיו". כלומר, בעשייה יש יניקה לבחינת "אף" — כעס, בדומה ל"שלושה פתחו באף" וכו'.

לכן הגם שהאופנים הם קדושה גמורה ואופן אחד בארץ שהוא סנדל הוא כתר דעשייה נק' מלרע היינו שעמידתם בעולם שהוא מקור ושרש להסתעפות הרע ממש למטה

לכן, אף שהאופנים הם קדושה גמורה, ו"אופן אחד בארץ", שהוא סנדלפון, כתר של עשייה, נקרא "מלרע" — כלומר, הם עומדים בעולם שהוא מקור ושרש להסתעפות הרע הממשי למטה.

ומזה אדרבה יגדל הרעש שלהם יותר מהשרפים שהם ברעש גדול על שיש שורש להתהוות הרע וההסתר כו'

ומכאן, אדרבה, הרעש שלהם גדול עוד יותר מזה של השרפים, שהרי הם מרעישים רעש גדול על כך שיש שורש להתהוות הרע וההסתר וכו'.

וכענין בחי' תשובה שלמעלה מצדיקים שג"כ התשובה אינה דוקא על עבירות ממש שהרי ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל ימיו בתשובה

בדומה לכך, בחינת התשובה היא למעלה מהצדיקים; וגם התשובה אינה בהכרח על עבירות ממש, שהרי אמרו חז"ל: "כל ימיו בתשובה".

אלא התשובה הוא על ניצוץ אלקות שבנפשו שירד פלאים מטה מט מאור פניו ית' דלית מחשבה תפיסא ביה כו' וכמ"ש סד"ה

אלא התשובה היא על ניצוץ האלקות שבנפשו, שירד פלאים למטה, הרחק מאור פניו יתברך, שאין מחשבה תופסת בו וכו'. וכפי שנכתב בסוף המאמר המתחיל

כי ההרים ימושו וע"כ נק' אופני הקדש שמגיעים על חדי הרעש שלהם לבחינת קדש העליון שלמעלה מבחי' קדוש בוי"ו שאומרים השרפים עד שעיי"ז ממשיכים כבוד הוי" ממוקמו המשכה מבחי' חכמה עילאה ממש.

"כי ההרים ימושו". ולכן הם נקראים "אופני הקודש", שכן באמצעות הרעש שלהם הם מגיעים לבחינת הקודש העליון, שלמעלה מבחינת "קדוש" עם ו', שאומרים השרפים; ועל ידי כך הם ממשיכים "כבוד הוי" ממוקמו" — המשכה מבחינת חכמה עילאה עצמה.

ובזה יתורץ השי"ס [הששה סדרים] דחולין (פג"ה [פרק גיד הנשה] דצ"א סע"ב [סוף עמוד ב]) דמשמע שהאופנים הם במעלה עליונה יותר מהשרפים וקשה ע"ז ממ"ש אופן אחד בארץ כו'

בכך מתיישבת [הסוגיה] בתלמוד במסכת חולין (chapter Gid HaNasheh, end of page 91b), שממנה משתמע שהאופנים נעלים מן השרפים; והדבר קשה לאור הכתוב "אופן אחד בארץ" וכו'.

וכמ"ש האריז"ל [הארי"ז זכרוננו לברכה] שהאופנים הם בעשייה כו' אלא דשניהם אמת שאע"פ [שאף על פי] שהם בעשייה עכ"ז [עם כל זה] על ידי הרעש גדול שלהם הם מגיעים למעלה מהשרפים

וכפי שכתב האריז"ל, שהאופנים הם בעשייה וכו'. אלא ששני הדברים אמת: אף שהם בעשייה, בכל זאת, באמצעות הרעש הגדול שלהם, הם מגיעים למעלה מן השרפים.

היינו שהשרפים משיגים בחינת קדוש בוי"ו והאופנים נק' אופני הקדש כו' והיינו כי מלכות מקנא בעשייה

כלומר, השרפים משיגים את בחינת "קדוש" בוי"ו, והאופנים נקראים "אופני הקודש" וכו'. והיינו משום שמלכות מקננת בעשייה,

ועל ידי ירידה זו נעשית עטרת בעלה והיא מתעלה למעלה מעלה וכמ"ש במ"א סד"ה רני ושמחי בת כו' ושכנתי בתוכך דוקא ועיין זהר ח"א [חלק א'] ויצא (קנ"ח ע"ב).

ובאמצעות ירידה זו היא נעשית "עטרת בעלה", והיא מתעלה מעלה מעלה, כפי שכתוב במקום אחר, בסוף המאמר המתחיל "רני ושמחי בת" וכו': "ושכנתי בתוכך" דווקא. ראו גם בזוהר, חלק א, ויצא (דף קנ"ח ע"ב).

והיינו כי יתרון האור נמשך מן החושך דוקא וזהו והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים והיינו משום ש"יתרון האור" נמשך דווקא מן החושך. וזהו "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים",

שהיא בחי' מלי' המקננא בעשייה חצים אל הים הקדמוני בחי' בינה המקננא בכריא' [בכריאה / בכריאת] וכמ"ש בזו"ג [בזוהר חלק ג] (פי' שלח דקע"א).

שהיא בחינת מלכות המקננת בעשיה, "חצים אל הים הקדמוני" — בחינת בינה המקננת בכריאה, כפי שכתוב בזוהר, חלק ג (פרשת שלח, דף קע"א).

וכמ"ש במ"א בד"ה מי מנה כו' רובע ישראל בפי' אף עשיתיו שאף הוא רובי שמרבה בחי' רביעית שלמעלה משלשה הבחי' בראתיו יצרתיו עשיתיו כו' יעו"ש [יעויין שם]:

וכפי שכתוב במקום אחר, במאמר המתחיל "מי מנה" וכו', על "רובע ישראל", בביאור "אף עשיתיו": "אף" הוא לשון ריבוי, הכולל בחינה רביעית, שלמעלה משלוש הבחינות "בראתיו, יצרתיו, עשיתיו" וכו'. עיינו שם.

42 קיצור

תקציר

43 (א) התורה נמשלה למטר ולטל. מטר הוא ממטה למעלה וטל הוא מלמעלה למטה ושמים הם בעלי תורה והארץ היא בחי' בעלי מצות ופעמים שמים קדמו לארץ ופעמים ארץ קדמה.

(1) התורה נמשלה למטר ולטל. המטר בא מלמטה למעלה, והטל — מלמעלה למטה. השמים הם בחינת בעלי התורה, והארץ — בחינת בעלי המצוות. ולפעמים השמים קדמו לארץ, ולפעמים הארץ קדמה.

המטר פעולתו שמרוה את הארץ ועי"ז והולידה והצמיחה מכח הצומח שיש בה וכן בנפש יש כח להצמיח ראשית תבואתה ע"י התלכשותה בנפש הבהמית ששרשה מבחינת שמרי האופנים: (ב) והאופנים מתנשאים ברעש גדול

פעולת המטר היא להשקות את הארץ, ועל ידי כך "להוליד ולהצמיח" מכוח הצמיחה שבה. וכך גם בנפש יש כוח להצמיח את "ראשית תבואתה", על ידי התלכשותה בנפש הבהמית, ששרשה מבחינת שמרי האופנים. (2) "והאופנים מתנשאים ברעש גדול",

כי השרפים שהם בעולם הבריאה שהוא ראשית בריאת היש מאין ומאיר שם בינה הם משיגים היותו קדוש ומובדל ורק אות הוא בצבא שלו שצבאי צבאות התהוותם מאות אחד.

כי השרפים, הנמצאים בעולם הבריאה — שהוא ראשית בריאת היש מאין, ושבו מאירה בינה — משיגים שהוא קדוש ומובדל, ושהוא רק אות בצבאו, שכן צבאות רבים לאינספור התהוו מאות אחת.

אבל האופנים שהם בעשייה ואפילו החיות שהם ביצירה שמקבל מהבריאה בכחי השתלשלות יש מיש. לא כמו הבריאה שמקבל מבחינת אין ולכן הם רחוקים יותר מהשגת אלקות.

אבל האופנים, הנמצאים בעולם העשייה, ואפילו החיות, הנמצאות בעולם היצירה, מקבלים מן הבריאה בדרך של השתלשלות יש מיש, ולא כמו הבריאה, המקבלת מבחינת אין. לכן הם רחוקים יותר מהשגת אלקות.

ע"כ הם ברעש גדול ע"ד בעלי תשובה שמחמת הריחוק הוא בחילא יתיר ורעש גדול זה שרשו מלפני מלך כו'

לכן הם ברעש גדול, בדומה לבעלי תשובה, שמפני הריחוק הם "בחילא יתיר", בכוח גדול יותר. לרעש הגדול הזה יש שורש "מלפני מלך" וכו'.

ועי"ז נושאות את הכסא שהוא ראש עולם הבריאה וגם כמראה אדם שעל הכסא רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח איברים ושס"ה ל"ת [לא תעשה] שס"ה גידים עמ"ש בד"ה וישלח יהושע כו'

ועל ידי כך הם נושאים את הכיסא, שהוא ראש עולם הבריאה, וגם את "כמראה אדם" שעל הכיסא: רמ"ח מצוות, שהן רמ"ח איברים, ושס"ה לא תעשה, שהן שס"ה גידים. ראו מה שכתוב במאמר המתחיל "וישלח יהושע" וכו',

מרגלים חרש ומגביהות בחינה זו לאור א"ס ב"ה ממש: (ג) ועי"ז אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו.

"מרגלים חרש". והם מגביהים בחינה זו עד לאור אין סוף ממש, ברוך הוא. (3) ועל ידי כך הם אומרים: "ברוך כבוד הוי' ממקומו".

כבוד עילאה ל"נ [ל"ב נתיבות] תיבות החכמה אשר אור א"ס ב"ה מאיר בה בבחי' גילוי ממש כמ"ש בספר ש"ב [של בינונים] פל"ה בהג"ה [בהגהה] ועמ"ש בד"ה ואהבת את בפרשה ואתחנן ומ"ש ע"פ נשא את ראש בני גרשון בענין נקודה בהיכלא.

הכבוד העליון הוא ל"ב נתיבות החכמה, שבהן אור אין סוף, ברוך הוא, מאיר בגילוי ממש, כפי שכתוב בספר של בינונים, פרק ל"ה, בהגהה. ראו גם מה שכתוב במאמר המתחיל "ואהבת את" בפרשת ואתחנן, ומה שכתוב על הפסוק "נשא את ראש בני גרשון", בענין "נקודה בהיכלא".

שיהיה נמשך ומתגלה למטה ור"ל [ורוצה לומר] גילוי כבוד עילאה זהו איך שלמעלה היש וכל מה שלמטה הוא כלא חשיב.

[הם אומרים] שיימשך ויתגלה למטה. כלומר, גילוי הכבוד העליון הוא ההכרה שהיש האמיתי הוא למעלה, וכל מה שלמטה נחשב כאין.

44 ועל זה ביקש משה הראני נא את כבודך איך שלמעלה היש אמיתי שהוא ענין הכבוד.

על כך ביקש משה: "הראני נא את כבודך" — לראות כיצד למעלה היש האמיתי, וזהו ענין ה"כבוד".

ולכן החכמה שבה גילוי בחי' זו היא בחינת כח מה בבחינת ביטול ואין ממש ועמ"ש סד"ה זאת חנוכת המזבח.

ולכן חכמה, שבה מתגלה בחינה זו, היא בחינת כוח"מה — מצב של ביטול ושל אין ממש. וראו מה שכתוב בסוף המאמר הפותח במילים "זאת חנוכת המזבח".

ועל גילוי זה לעי"ל [לעיתיד לבוא] נאמר ומעין מבית ה' יצא. ועמ"ש על פסוק והחרים ה' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר כו':

ועל גילוי זה לעיתיד לבוא נאמר: "ומעין מבית הוי' יצא". וראו מה שכתוב על הפסוק "והחרים הוי' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר" וגו'.

45 (ד) ועד"ז יובן בענין נה"ב [נפש הבהמית] וזהו ענין מאה ברכות ובמעשה הוא ע"י המצות. וזהו ענין כמטר

לקחי. ותתן לנו ה' אלקינו:

(4) ועל דרך זה יובן גם ביחס לנפש הבהמית. זהו ענין מאה הברכות, ובמעשה הדבר נעשה באמצעות המצוות. זהו ענין "כמטר לקחי" ו"ותתן לנו ה' אלקינו".

46 (ה) אך מתחלה צ"ל חרישה דמרפי ארעא לב נשבר ונדכה ואחר כך המטר זהו התורה.

(5) אך תחילה צריכה להיות חרישה, "המרפה את האדמה": לב נשבר ונדכה; ואחר כך המטר, שהוא התורה.

ויינו ע"י ואד יעלה. שברו הבריות את ערפן. ובח"י טל זהו ענין הקב"ה קורא ושונה כנגדו ודברי אשר שמת בפיך.

וזהו באמצעות "ואד יעלה"; "שברו הבריות את ערפן". ובחינת הטל היא ענין "הקדוש ברוך הוא קורא ושונה כנגדו", ו"ודברי אשר שמת בפיך".

וזהו האזינו השמים ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] ותשמע הארץ בעלי עסקים שכולם יוכלו להמשיך בח"י כמטר וכטל כו':

וזהו "האזינו השמים" — תלמידי חכמים; "ותשמע הארץ" — בעלי עסקים; שכן כולם יכולים להמשיך את הבחינה של "כמטר" ו"כטל" וכו'.

47 (ו) ודרך כלל יש בחינות אלו בעשרת ימי תשובה וחג הסוכות כי ענין יום תרועה זהו ענין לב נשבר ועי"ז וזרקתי עליכם

(6) ובאופן כללי, בחינות אלו קיימות בעשרת ימי תשובה ובחג הסוכות. עניינו של "יום תרועה" הוא לב נשבר, ועל ידי כך מתקיים "וזרקתי עליכם"

מים טהורים בחינת כאשר ירד הגשם והשלג שזהו ענין יוה"כ"פ [יום הכפורים] כמשל בד"ה האזינו השמים (הראשון) ועי"ז ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים.

"מים טהורים" — בחינת "כאשר ירד הגשם והשלג", שזהו עניינו של יום הכיפורים, כמשל שבמאמר המתחיל "האזינו השמים" (הראשון). ועל ידי כך "ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל": ישראל מפרנסים את אביהם שבשמים.

וזהו וסוכה תהיה לצל יומם. יומם יצוה ה' חסדו. מתחלה בבחינת מקיף ואח"כ בשמע"צ [בשמיני עצרת] נמשך בבחי' פנימי ועי"ז ענין בצל אל היית וידעת:

וזהו "וסוכה תהיה לצל יומם"; "יומם יצוה ה' חסדו": תחילה הדבר הוא בבחינת מקיף, ואחר כך, בשמיני עצרת, הוא נמשך בבחינת פנימי. וכעין זה עניינו של "בצל אל היית וידעת".

48 (ז) כשעירים זהו מטר הדק והוא ענין המשניות וכתביבים תלמוד ומזה נמשך ב' בח"י צמיחה דשא ועשב:

(7) "כמו מטר דק": זהו המטר העדין, והוא עניינה של המשנה; "וכמו טיפות גשם": זהו התלמוד. מכך נמשכות שתי בחינות של צמיחה: דשא ועשב.

49 (ח) ענין אופן א' בארץ תרגום מלרע. פי' שמה שהוא למטה נקי מלרע לפי ששם יש שורש להתהוות

הרע וע"כ הם ברעש גדול וע"כ נקראו אופני הקדש וע' חולין (צ"א סע"ב [סוף עמוד ב]):

(8) ענין "אופן אחד בארץ", שהתרגום מתרגם "מלרע". כלומר, מה שנמצא למטה נקרא "מלרע", משום ששם יש שורש להתהוות הרע; לכן הם נתונים ברעש גדול, ולכן נקראים "אופני הקודש". ראו גם חולין (סוף צ"א ע"ב).

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/haazinu/3

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק